№ 82 ՈՒՐԲԱԹ, 20 ԱՊՐԻԼԻ

1912

ՔԱՌԱՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՈՒՐԲԱԹ, 20 ԱՊՐԻԼԻ № 82

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Сергіевская ул., № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"

Խմբագրատան տելեֆօն № 2—53.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20 կոպէկ.

Տպարանի տելեֆօն № 67.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԱՅՍՕՐ ՍՊԻՏԱԿ ԾԱՂԿԻ ՕՐՆ Է

ՆՈՒԻՐԱԲԵՐԵՔ

ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼՕԶԻ ԴԷՄ ԿՌՒՈՂՆԵՐԻ ԳՈՐԾԻ ՕԳՏԻՆ!

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ յայտնում է, որ շաբաթ օր, ամսիս 21-ին, ժամը 12-ին կատարվելու է հոգեհանգիստ Վանքի աւագ եկեղեցում Ընկերութեան պատուաւոր անդամ և բարերար՝

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՄԱՆԹԱՇԵԱՆԻ

մահվան առաջին տարելիցի առիթով։ 268. 2—1

Թոքախտի դէմ կռւող Կովկասեան Ընկերութիւն

20 ԱՊՐԻԼԻ — ՍՊԻՏԱԿ ԾԱՂԿԻ ՕՐ

ԱՅՍՕՐ ամբողջ Ռուսաստանում տալիս են նուէրներ Թոքախտի դէմ կռւելու գործի համար։

ԹՈՔԱԽՏԸ ԲՈՒԺԵԼԻ Է! ՆՐԱՆԻՑ ԿԱՐԵԼԻ Է ԱԶԱՏ ՄՆԱԼ!

Դրա համար հարկաւոր են գիտութիւն, միջոցներ և հասարակական ինքնօգնութիւն։

ՕԳՆԵՑԷՔ Թոքախտի դէմ կռւող Կովկ. Ընկերութեան

Այդ Ընկերութիւնը ա) բաց է անում ամբուլատօրիաներ և կազմակերպում է հոգաբարձութիւններ տուբէրկուլօզով հիւանդների համար, բ) կազմակերպում է ամառային գաղութներ թուլակազմ երեխաների համար, գ) ձեռնարկել է Աբասթումանում Սանատօրիայի կառուցման՝ յանուն ԹԱԳԱԺԱՌԱՆԳ և ՄԵԾ ԻՇԽԱՆ ԳԷՈՐԳԻ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐՈՎԻՉԻ։

ԳՆԵՔ ԱՅՍՕՐ ՍՊԻՏԱԿ ԾԱՂԻԿ

ԱՅԴ ԾԱՂԻԿԸ ԾԱԽՎՈՒՄ Է ԱՄԵՆՈՒՐԵՔ։
ԶՈՀԱԲԵՐԵՑԷՔ, ՈՎ ՈՐՔԱՆ ԿԱՐՈՂ Է!

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Հայերէն և ռուսերէն լեզուներով
ԲԺ. Ա. ՇԻԽԵԱՆԻ
„ՏՈՒԲԵՐԿՈՒԼՕԶԸ, ԹՈՔԱԽՏԸ ԵՒ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ"
Գինն է 25 կոպ.

Այսօր, «Սպիտակ ծաղկի» տօնի առիթով այս գիրքը գրախանութներում, դեղատներում և այլն վաճառվելու է յօգուտ «Տուբերկուլօզի դէմ Մաքառող Կովկասեան Ընկերութեան»։
Վաճառվելու է նաև «ՄՇԱԿԻ» խմբագրատանը։

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆ ԱԼՄԱՆԱԽ ՏԱՐԱԶ

Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆԻ մահվան քառասունքին, ապրիլ 25-ին, լոյս կը տեսնէ ՏԱՐԱԶԻ բացառիկ № 4 Ալմանախ, նուիրված նահապետ-դրամատուրգին, իր և իր շուրջ մեծաքանակ պատկերներով։ Այս հրատարակութեան գինը մինչև ներկայ ապրիլ 15-ը՝ ՄԷԿ րուբլի, այնուհետև մինչև ապրիլ 25-ը՝ ԵՐԿՈՒ րուբլի, իսկ լոյս տեսնելուց յետոյ՝ ԵՐԵՔ րուբլի։
Դիմել՝ Бюро Печати, Тифлисъ. Головинскій пр., 41.
առ. 26. 0—4

ՅՕԳՈՒՏ «ԼՈՅՍ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՋՐԻ ԴՊՐՈՑԻ
Վաղը, շաբաթ, ապրիլի 21-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՊԱՐՏԷԶՈՒՄ
տեղի կունենայ
ԶԲՕՍԱՆՔ
հետևեալ ծրագրով.—Մանկական երգեր և ոտանաւորներ, պրոժէկտօր, ամերիկական վաճառք, գլնուորական և ասիական երաժշտութիւն, պտի-ժվօ, ծաղիկներ, բուֆէտ և վերջը
ՊԱՐԵՐ
Սկիզբն է երեկոյեան ժամը 4-ին։ Մուտքը՝ մեծերին 25 կ., իսկ երեխաներին և աշակերտներին 15 կոպ.։ 265. 1—1

ԿԱՊՈՒԹԵԱՆ դէմ ֆրանսիական ժողովրդական միջոցը տարածելու նպատակով մենք վաճառում ենք փոքրիկ արկղիկներով, իւրաքանչիւրի մէջ
20 դեղհատ
Գինը

50 կոպէկ
1—2 դեղհատ երեկոյեան՝ ընթրիքից առաջ։
Այդ արկղիկները, նոյնպէս և 50 դեղհատ պարունակողները, կարելի է ձեռք բերել բոլոր դեղատներում և դեղատնային խանութներում։
(5,20) առ. (М. 337683) 962. 18—8

«ՄՇԱԿԻ» ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
Համալի Մասյախաքնիրը
Գ. ՍՈՒՆԴՈՒԿԵԱՆՑԻ
Գինն է 30 կոպ.
Այս գրքի վաճառումից գոյացած գումարը յատկացվելու է «ՄՇԱԿԻ» ապահովութեան ֆօնդին։
Հասցէն՝ Тифлисъ, Ред. газ. „Мшакъ", կամ Tiflis, Rédaction du journal arménien „Mschak".

ԲԺԻՇԿ
Ե. Ի. ՄԻՆԱՍԵԱՆՑ
Ներքին, երեխայոց և ստամոքսա-աղիքային հիւանդութիւններ։
Պրօֆ. Mathien-ի մասնագիտական կլինիկայից—Պարիզում։
Ընդունելութիւնը (առաւ. ժ. 9—11.
(երեկ. ժ. 5—7.
Ելիզավետինսկայա փող. № 39. տէլ. № 1067.

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
(ОБОИ)
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՈԼ ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
Բաժանմունքը Թիֆլիսում, Գօլ. պր. 21, տուն Արտիստական Ընկ., տէլեֆօն № 355.
Պահեստում միշտ կան մեծ քանակութեամբ բոլոր պաստառներ ամենավերջին ոճով,
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻՆ ԻՍԿԱԿԱՆ ԳՆԵՐՈՎ
8 կոպ. սկսած մինչև 6 ր. իւրաքանչիւր բուլօն։
Ունի պահեստներ Ռուսաստանի գլխաւոր քաղաքներում։
ՆՄՈՒՇՆԵՐԸ ՈՒՂԱՐԿՎՈՒՄ ԵՆ ՁՐԻ։
(Ե.ու.) առ. 154. 50—12

Գրական-Գեղարուեստական Սալօնում

(ՍՊԻՏԱԿ ԾԱՂԿԻ ՏՕՆԱԽՄԲՈՒԹԻՒՆԸ)

Այսօր, ուրբաթ, Գրական-Գեղարուեստական Սալօնի հերթական jour fixe-ը նուիրված է մարգարտածաղկին։

Առաւօտից մինչև երեկոյ Տուբերկուլօզի դէմ Մաքառող Կովկ. Ընկ. ներկայացուցիչները «Աղբիւր-Տարազի» խմբագրատանը վաճառելու են մարգարտածաղիկ, որի գնողը ազատ մուտք կունենայ ամբողջ այս օրը մինչև երեկոյեան ժամը 7-ը միայն արուեստագէտներին, գրականագէտներին, գեղագէտներին յատկացված ընթերցարանը։ Այդտեղ «Առողջապահի» («Աղբիւր-Տարազի» հրատարակութիւն) բժիշկ-աշխատակիցները հերթով զրոյց կանեն Թոքախտի և նրա դէմ մաքառման միջոցների մասին։

Տիգրան Նազարեան, որ 1890 թւին տուբերկուլօզով ծանր հիւանդ և մերձի մահ էր, իբրև կենդանի ապացոյց, հանդէս կը գայ իր զրոյցներով։ Ցիշողութիւններ Գեւլինջիկի (Սև-ծովեան), Գրիսի (Տիրօլ), Ֆալկէյշտէյնի (Գերմանիա), Լագօ Մաջօրիա (Իտալիա), Դաւոս, Արօզա, Վէյսենբուրգ (Շվէյցարիա) և այլն սանատօրիաների շուրջը։ Ցանկացողներին տեղեկութիւններ եւրօպական սանատօրիաների և պրօֆեսօրների մասին, յանձնարարականներ։ Յիշողութիւններ աշխարհահռչակ բժշկապետներ Շրեդերի, Վագների, Էյխօրստի, Ցանի, Լէյդէնի, Պօտէնի, Հիւգէնէնի և այլոց մասին։

Երեկոյեան cafée cocért և հրապարակական դասախօսութիւն բժշկ. Ա. Շխեանի՝ «Թոքախտը և հասարակութիւնը»։

Գրական-Գեղարուեստական Սալօնի մշտական այցելուները՝ արուեստագէտներ, գրականագէտներ, գեղագէտներ, լրագրողներ իրանց ընտանիքներով այսու յարգանօք հրաւիրվում են շնորհ բերել երեկոյեան։

Սահմանափակ թւով, անուանական տոմսեր պրօֆ. Կօխի պատկերով կոչմանկը անձինք ձեռք բերելով (50 կ. հատը), մինչև երեկոյեան ժամը 4-ը, կարող են ներկայ լինել երեկոյեան հանդիսին։

Երաժշտական մասը երգեցողութեան պրօֆ. Բրօջիի ղեկավարութեամբ։

Սկիզբը երեկոյեան ժամը $8^1/_2$-ին։

26. 1—1

ՎԵՀ ՍԻՐՈՅ ԾՆՆԴԵԱՆ ՏՕՆ

Մենք վեհ սիրոյ ծննդեան տօն ենք անուանում այսօրվայ Սպիտակ Ծաղկի տօնը։

Այսօր փառաբանում ենք Սպիտակ Ծաղիկը, մարգարտածաղիկը, որովհետև նա պէտք է ծնեցնի մեր կոշտ սրտերի մէջ մարդասիրութեան վեհ գաղափարը։

Եւ ոչ միայն մենք ենք տօնում այսօր Սպիտակ Ծաղիկը այստեղ, Թիֆլիսում, այլ և տօնվում է Կովկասի շատ վայրերում, ամբողջ Ռուսաստանում։

Եւ արժէ տօնել։

Արժէ, որովհետև այսօր, գարնանային այս գեղեցիկ և պայծառ օրը, մենք մի րոպէ, մի ժամ գոնէ պէտք է դուրս գանք այն սառն էգօիզմից, որի մէջ խրված ենք լինում համարեա թէ ամբողջ տարին, և մի րոպէ, մի ժամ պէտք է սաւառնենք այն մաքի շուրջը, թէ օգնենք մեր մերձաւորին, օգնենք նրան ով տառապում է մի սոսկալի թշնամու ճիրաններում։ և ազատենք նրան գերութիւնից։

Իսկ գերութիւնից մարդուն ազատելը դեռ ամենահին ժամանակներից համարվել է ամենամեծ առաքինութիւն և վարձք։

Գերիները՝ թոքախտաւորներն են. նրանց կարելի է ազատել, կորզելով նրանց այն պայմաններից, որոնք նպաստում են ախտի զարգացման և ճարակման։

Իսկ կորզել կարելի է սոսկալի ախտի ճիրաններից, սարքելով սանատօրիաներ, բուժարաններ, մաքուր, առատ օդ մատակարարելով թոքախտաւորներին, ապրեցնելով նրանց ազատ բնութեան ծոցում, սաղարթախիտ անտառներով, անապակ օդով շրջապատված վայրերում։

Օգնեցէք մատաղ կեանքերին՝ ապրել. չէ որ կեանքը բարիք է, աստուածային պարգև։

Գնեցէք այսօր Սպիտակ Ծաղիկը և զարդարեք այսօր նրան ձեր խորհրդանշան։

Այդ Սպիտակ Ծաղիկը մի ամբողջ իդէա, մի ամբողջ գաղափար է պարփակում իր մէջ, մի վեհ, մարդասիրական գաղափար—օգնեցէք տառապեալին, հիւանդին, փրկեցէք նրան ժանտ մահվան ճիրաններից։

Եւ արուեստական Սպիտակ Ծաղիկը, որ այսօր պէտք է գնէք և կպցնէք ձեր կրծքին, թող յիշեցնէ ձեզ ազատ դաշտերի վրա ծլած, ծաղկած մարգարտածաղիկը, կուսական շուշանը և ներշնչէ ձեզ ազատ, վսեմ գաղափար, կենդանութիւն, առողջութեան գաղափար և ձգտումն՝ սաւառնել մի րոպէ մաքուր մարդասիրութեան կեանքում։

Օն, գնեցէք Սպիտակ Ծաղիկներ։

Այսօր Սպիտակ Ծաղիկը պէտք է միացնէ մեզ ամենքիս. ծերեր և երիտասարդներ, հարուստներ և աղքատներ, աշխարհականներ և հոգևորականներ, տղամարդիկ և կանայք, պահպանողականներ և առաջադիմականներ, միանանք մի դրօշակի շուրջը, վեհ մարդասիրութեան, կարեկցութեան դրօշակի շուրջը, և նպաստենք այդ դրօշակի պարգման։

Օն, գնեցէք Սպիտակ Ծաղիկ։

Հ. Ա.

ԿՈՉ ՔԱՂԱՔԻՍ ԱԶԳԱԲՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

Քաղաքացիներ.

Այսօր ամբողջ Ռուսաստանում հանգանակութիւն է անվում Թոքախտի դէմ կռւելու գործի համար։ Բոլոր նրանք, որոնց համար թանգ է ազգաբնակութեան առողջութիւնը և ույժը, պէտք է օգնեն ժողովրդական այդ դժբաղդութեան դէմ կռւելու մեծ գործին։

Թոքախտը երկիւղ է կրում գիտութիւնից և դրամագլխից։ Գիտութիւնը ժողովրդի մէջ ներմուծողները բժիշկներն են և բժշկական ամբողջ կազմը։ Դրամագլուխը պէտք է ստացվի գիտակից հասարակութիւնից։ Իւրաքանչիւր կոպէկ պէտքական է. նա կարող է ներմուծել առողջ արեան մի կաթիլ հիւծված օրգանիզմի մէջ։

Թիֆլիսեցիները միշտ կարողացել են արձագանք տալ ժողովրդական վշտերին։

Մենք կոչ ենք անում բոլորին այսօր դուրս գալ քաղաքի փողոցները և գցել աշխատանքով ձեռք բերված կոպէկներն ու րուբլիները մեր հանգանակիչների գանձատուփերը։ Վերջիններս ցրված են քաղաքիս ամեն տեղերում, ամեն անկիւններում։

Այսօրվայ օրը դարձրէք սիրոյ տօնախմբութեան, մերձաւորին օգնելու և հասարակական նախաձեռնութեան գերագոյն ույժերի արտայայտման օր։

Ժողովրդական առողջութեան բարձրացումը պատասխան կը լինի ձեր գեղեցիկ արտայայտութեան։

Վերցրէք սպիտակ ծաղիկներ, Թիֆլիսի քաղաքացիներ։

Ալ. Խատիսեան

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 ապրիլի

Պետերբուրգ.—Այսօր զանազան ժամերի, Լէնայի դէպքերի առիթով բողոքելու նպատակով, 53,983 մարդ աշխատանքները դադարեցրին։ Փողոցային ցոյցեր չեղան։

Մայրաքաղաքի փողոցներում ապօրինի համախմբումներին մասնակցելու և ոստիկանութեան պահանջները չը կատարելու համար քաղաքապետը 10—90 օրով բանտարկութեան ենթարկեց 138 հոգու։

—

Պետերբուրգ.—Հրատարակվեց բարձրագոյն հրաման փորձնական զօրաժողով կայացնելու Պօլտավայի, Բօգօդուխօվի և Գայվօրօնի գաւառներում։

Երեկոյեան Եալտա մեկնեց մինիստրների խորհրդի նախագահը։

—

Վիեննա.—Աւստրիական և ունգարական պատգամաւորների մասնաժողովները ընդունեցին բիւջէն։ Ցինանսների համապետական մինիստր Բիլինսկին ճառ արտասանեց ունգարական պատգամաւորութեան մասնաժողովի մէջ և մատնանշեց, թէ Բօսնիայի ազգաբնակութիւնը ցանկանում է ամրապնդված տեսնել սահմանադրութիւնը, նա բոլորովին բեռ չէ դարձած օտարազգի պետութիւնների համար և մտածում է ոչ թէ տրիալիզմի, այլ սոսկ իր սեփական շահերի մասին։ Մինիստրը իր պարտականութիւնն է համարում բարձրացնել Բօսնիայի բարեբեկեցութեան մակարդակը, սակայն միապետութեան պետական կազմը չէ կարող փոխվել։

Բոլոր հռետորները, որոնց թւում նաև ընդդիմադիրները, հաւանութիւն տուին կոմս Բերհտօլդի ճառին։ Պատգամաւոր Ցիսիան մատնանշում է, որ ամենախոշոր աջողութիւնը աւստրօ-ունգարական արտաքին քաղաքականութեան մէջ կայանում է այն, որ Գերմանիայի բալկանեան քաղաքականութեան վերաբերմամբ համակարծիք են Վիեննայի և Պետերբուրգի կաբինէտները։ Պատերազմի վտանգը կարող էր առաջ գալ, եթէ ռուսական քաղաքականութիւնը հետևէր այնպիսի նպատակի, որ հակառակ լինէր բալկանեան ռեսութիւնների ազատ զարգացման և անկախութեան մեր սկզբունքներին։

—

Զագրէբ.—Ցուվայի նախագահութեամբ կայացաւ ծայրերկրանին կառավարութեան կօնֆերէնցիա։ Թագաւորական կօմիսարը յայտնեց, որ արտաքին կարգուկանօնը վերահաստատված է, մամուլը այլ ևս ժողովրդի մէջ չէ տարածում ատելութեան թոյն դէպի մաջարները. ժամանակը եկել է վերացնելու որոշ տարրերի գաղտնի գործունէութիւնը, ամրապնդելու Խորվատիայի և Ունգարիայի յարաբերութիւնները։

—

Բերլին.—Մայիսի 1-ը անցաւ առանց միջադէպերի։ Չեն աշխատում միայն շինարարական բանուորների մի մասը։

Տեղի ունեցան 80 սօցիալիստական ժողովներ։

Գերմանիայի արդիւնաբերական շրջաններից հաղորդում են, որ մայիսի 1-ի տօնումը նախկին տարիների հետ համեմատած կրճատվել է։ Համբուրգում, ընդհակառակն, գործադուլ են արել 50,000 մարդ։

—

Պարիզ.—Մայիսի 1-ին գործադուլ արած բանւորների թիւը մեծ է։ Գաւառում, առանձնապէս Հիւսիսային-Ֆրանսիայի զինանոցների և հանքագործարանային շրջաններում չաշխատողների թիւը պակաս է։ Այստեղ կայացան բազմաթիւ ժողովներ ցոյցերի համար, բայց առանց միջադէպերի։

—

Պարիզ.—Երկու զրահապատ յածանաւ ուղարկվեցին Տանժէր՝ այնտեղի եւրոպական ազգաբնակութեանը հանգստացնելու համար։

—

Լոնդոն.—Համայնքների պալատ։ Պատասխանելով Կրետէում տիրող դրութեան մասին, Գրէյը յայտնեց, թէ մեծ պետութիւնները բանակցութիւններ են վարում այն քայլերի համար, որ անհրաժեշտ է ձեռք առնել, ի նկատի ունենալով յեղափոխական կառավարութեան գործողութիւնները։

Սամուէլը յայտնեց, որ յունիսին Լոնդոնում տեղի է ունենալու միջազգային կոնֆերենցիա անթել հեռագրի հարցի առիթով։

—

Բոստոն.—Մասաչուզէթի 1080 ընտրողական վիճակներից ընտրութիւններին մասնակցել են 1037։ Րուզվէլտի օգտին տրվել են 79,564, Տաֆտի օգտին—84,948 ձայն։

—

Տօկիօ.—Իւբիրի-Սօկանդօ քարածխային հանքում գազի պայթումից սպանվեցին 30 մարդ։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ԻՏԱԼԻԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 ապրիլ

Կ. Պոլիս.—Որովհետև իտալական նաւատորմը հեռացաւ Դարդանէլի մօտիկ ջրերից, մինիստրների խորհուրդը որոշեց բանալ Դարդանէլը։

—

Լոնդոն.—Համայնքների պալատում կառավարութիւնը յայտնեց, որ հերթական առաջադրութիւններ են արված Թիւրքիային Դարդանէլի փակման առիթով, որպէս զի համաձայնութիւն կապվի և վերացվեն առևտուրը ճնշող պայմանները։

—

Պարիզ.—Րիֆաթ փաշայի հետ խօսակցելիս Պուանկարէն բարեկամաբար խորհուրդ տուեց բանալ Դարդանէլը։

—

Կ. Պոլիս.—Պարզվեց, որ «Տէխաս» նաւի խորտակման ժամանակ խեղդվեցին ընդամէնը 125 մարդ։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

18 ապրիլ

Թէհրան.—Շուշտերի մօտերը կռիւ տեղի ունեցաւ Նահանգապետ Էմիր-Մուջալիդի բախտիարների և տեղացի արաբների միջև։ Բախտիարները յաղթեցին։

Ֆարման-Ֆարմանը մտաւ Քերմանշահ։

Մի խումբ բախտիարների հրամայված է ուղղակի ճանապարհով գնալ Քիրգաստան։

—

Թաւրիզ.—Թէհրանի կառավարութիւնը, չունենալով կարգին զինւորական ուժ, խնդրեց Շուջա-ուդ-Դօվլէին ուղարկել Թաւրիզից 300 զինւոր Զէնջան նահանգապետի համար։ Շուջան համաձայնեց։

Գեներալ-նահանգապետը ձերբակալեց առաջին մէջլիսի պատգամաւոր Հաջի-Միրզային, որ ագիտացիա էր մղում Թաւրիզում Շուջա-ուդ-Դօվլէի դէմ։

—

Ուրմիա.—Որովհետև թիւրքերը արգելում են հաց ներմուծել Սուլդուզից, այստեղ հացի գները աւելացան։ Քաղցած կանանց մի ամբոխ, գալով մեր հիւպատոսարան, աղերսեց միջոցներ ձեռք առնել արգելքի դէմ։ Հիւպատոսը խոստացաւ աջակցել։

ՎՈՍՓՈՐԻ ԱՓԵՐԷՆ

Վերջին արարուածը *)

Կ. Պոլիս, 6/19 ապրիլ

Ահա այն պաշտօնական յայտարարութիւնը, զոր կեդրոնի խմբակցութիւնն անհրաժեշտ դատեց հրապարակ հանել, որպէսզի հասարակութիւնն իմանայ այն անլուր սուտերն ու խարդախութիւնները, որոնց դիմեց համերաշխ մասնաժողովը՝ նպատակ ունենալով խափանել ոչ թէ համերաշխութիւնն հրապարակի վրայ գործող հայ կուսակցութիւններու, այլ սին ու նեղ անձնական շահը։

*) Տես «Մշակ» № 81.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻ ԿԵԴՐ. ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Երէկուան թերթերու մէջ տեսնուեցաւ համերաշխական ժողովոյ դիւանին կողմէ ս. պատրիարք հօր ուղղեալ պաշտօնական յայտարարութիւն մը։ Սոյն յայտարարութեան մէջ բացայայտ իրողութեանց դէմ դիտումնաւոր խեղաթիւրումներ և յայտնի անճշդութիւններ գտնուելով, կեդրոնի խմբակցութիւնը պարտաւոր կը զգայ պարզելու սոյն ընտրական գործի մէջ երևան եկած բոլոր իրադարձութիւնները, ստուգութեանը և ճշմարտութեանը մէջ, և ենթարկել զանոնք հանրային դատաստանին։

Նախապէս կեդրոնի խմբակցութիւնը սիրայօժար մասնակցեցաւ ազգ. վարչութեան կազմած առաջին համերաշխական ժողովին, սակայն բանակցութեանց ընթացքին մէջ որոշապէս տեսաւ, որ ազգային իրաւունքներու և իրական շահերու նախանձախնդրութիւնը չէր, որ կը տիրէր հոն, և բուն ճիգ մը կար թեկնածուներու թիւը և ընտրութիւնը նոյն ժողովին իրաւասութեան չենթարկել։

Ամեն անգամ, որ կեդրոնի խմբակցութիւնը, բողոքական հասարակութեան և սահմ.-ռամկ. կուսակցութեան ներկայացուցիչներու հետ համաձայն, ընտրական գործին ստիպողականութիւնը նկատի ունենալով, կը փափագէր հայ երեսփոխաններու թիւոյն և թեկնածուներու ընտրութեան գործովը զբաղիլ, դաշնակցական ներկայացուցիչներ միշտ արգելք կը յարուցանէին, առարկելով թէ «մենք աթոռի խնդիր չունինք, այս ժողովին պաշտօնն է թիւրք ծանօթ քաղաքական կուսակցութեան յարելու որոշումը միայն տալ»։

Բնական էր, որ կեդրոնի խմբակցութիւնը չկրնար ընտրական համազգային յանձնաժողովին իրաւասութիւնը այսքան անիմաստ նկատել։ 1912 յունվար 13/26-ին ս. պատրիարք հօր նախագահութեամբ կազմուած խառն նիստի մը մէջ վարչութեան, ինչպէս նաև քաղաքական կուսակցութեանց և խորհրդարանական խմբակցութեանց ներկայացուցիչներու կողմէ ստորագրուած յետագայ որոշումը յայտնապէս կը սահմանէր յանձնաժողովի պաշտօնը։

Արձանագիր 13/26 յունվարի

Ցառաջիկայ օսմ. երեսփ. ընտրութեանց առթիւ ազգ. վարչութեան քաղ. ժողովոյ հրաւէրով, այսօր, ուրբաթ, 13 յունվար, ժամը 10 ու կէսին (Ը. Ե.) Պերայի խորհրդարանին մէջ հաւաքուած երեսփոխաններու գումարումը յետ խորհրդակցութեան համաձայնեցաւ հետևեալ նախնական սկզբունքներուն և միջոցներուն վրայ։

ա) Պատրիարքարանը պաշտօնական և գործօն դեր մը չպիտի կատարէ օսմ. երեսփ. ընտրութեանց մէջ, միայն պիտի յայտարարէ ստորև նշանակուած ընտրական յանձնախումբին կազմութիւնը, որ ներկայացնելով հայ ազգին ընդհանուր կամքը՝ կը վարէ բոլոր ընտրական գործողութիւնները։

բ) Պիտի կազմուի ընտրական յանձնախումբ մը մասնակցութեամբ թէ հայ տարբեր յարանուանութեանց և թէ տարբեր քաղ. սկզբունքներու ներկայացուցիչներուն։

գ) Ույժ պիտի տրուի ընտրութեան այն հայ թեկնածուներուն, որոնք կանխաւ յանձնառու կըլլան պաշտպանել «ազգ. պատրիարքարանի առանձնաշնորհումները» անուան տակ ծանօթ իրաւունքները և միանգամայն ազգ. ընդհանուր շահերը և յանձնառու կըլլան, նոյնպէս, ենթարկուելու ամեն անգամ, որ խորհրդարանի մէջ այդ հարցը ներկայանայ, սոյն պայմանն ընդունող հայ օսմ. երեսփոխանաց խումբին մեծամասնութեան որոշման։

դ) Երեսփ. թեկնածուներու ընտրութիւնները պիտի կատարուին նկատի առնելով ազգին մէջ գոյութիւն ունեցող զանազան քաղ. հոսանքներու ույժն, ինչպէս նաև իւրաքանչիւր ընտրելի յաջողութեան համար տեղական մասնաւոր պայմանները։

Գ. Ասլանեան, Ս. Գարաեան, Գ. Գույումճեան, Մ. Ազարեան, Վահան Թէքէեան, Պ. Խորասանճեան, Ռուբէն Զարդարեան, Լևոն Տէմիրճիպաշեան, Տ. Տէր-Մովսէսեան, Ոսկան Մարտիկեան, Ե. Խորասան, Գրիգոր Ֆէրնտեան։

Կեդրոնի խմբակցութիւնը, երբ շատ մը ջանքերէ վերջ համոզում գոյացուց, թէ ընտրական յանձնաժողովը կուզուի մասնաւոր շահերու և հաշիւներու ծառայեցնել, ստիպուած՝ որոշապէս յայտարարեց, յանուն ազգ. ժողովոյ, թէ իրաց այս վիճակին մէջ՝ անկարելի կը նկատէ ոևէ դրական օգուտ սպասել համազգային յանձնաժողովէն, և թէ բանակցութիւնները խզած է։ Ազգ. վարչութիւնն ալ այս եզրակացութեան հասնելով եկաւ ազգ. ժողովոյ վերջին նիստին պաշտօնապէս հաստատելու յանձնաժողովին ապարդիւն հանգամանքը և յանձնարարելու, որ ազգ. ժողովը ինք ստանձնէ ընտրական գործը վարել, համաձայն ազգային շահուց։ Երբ ազգ. ժողովը սոյն նիստին մէջ ծանօթ բանաձևը քուէարկելէ յետոյ ալ մեկնելով փակուեցաւ, դաշնակցական մի քանի երեսփոխաններու կողմէ փափագ յայտնուեցաւ համերաշխութեան գործը վերսկսել՝ պատրաստակամութիւն յայտնելով իրենց կողմէ զոհացում տալ և զոհողութիւն ընել։

Կեդրոնի խմբակցութիւնը, նկատելով որ իր մղած պայքարը սկզբունքներու և ազգային շահուց պայքարն է, և թէ նոյն իսկ իր առաջարկած թեկնածուն, Մինաս Չերազ, կը պատկանէր այնքան կեդրոնին, որքան ընդհանուր ազգին, համակերպեցաւ յայտնուած փափագներուն և նոր ներկայացուցիչներ կարգեց, և պարտադրեց անոնց նախ՝ կեդրոնին ազգ. ժողովոյ մէջ հռչակած սկզբունքներուն յաղթանակել տալ, յետոյ անպայման ապահովել Մինաս Չերազի ընտրութիւնը։ Կեդրոնի ներկայացուցիչները համերաշխական ժողովի մասնակցելէ առաջ Դաշնակցութեան ներկայացուցիչներու հետ կնքեցին հետևեալ համաձայնութիւնը.

«Հ. Յ. Դաշնակցութեան կեդր. կոմիտէի պատուիրակները և ազգ. ժողովի կեդրոնի խմբակցութեան ներկայացուցիչները փոխադարձ համաձայնութեան եկան հետևեալ կէտերուն վրայ.

«ա) Դաշնակցութեան ձեռնհաս մարմինը Մինաս Չերազի երեսփ. ընտրութիւնը պիտի յաջողցնէ ոևէ վայրէ, Կ. Պոլսոյ երեսփ. ընտրութենէն առաջ։

«բ) Կեդրոնի խմբակցութիւնը իր պաշտօնական ամբողջ աջակցութիւնը պիտի նուիրէ թէ Կ. Պոլսոյ դաշնակցական ցանկին քուէարկմանը և թէ գաւառներու դաշնակցական երեսփոխաններու ընտրութեանը մէջ։

«գ) Երկու կողմերէն մէն իր յանձնառութիւնը չկատարելու պարագային, միւս կողմը զերծ պիտի համարուի իրեն վերաբերող յանձնառութենէն։

«Ստորագրութիւններ կեդրոնի կողմէ՝

«Ս. Սուրէն, Ն. Օհանեան

«Դաշնակցութեան կողմէ՝

«Ա. Վռամեան, Վ. Փափազեան»

Չերազի ընտրութեան մասին անպայման ապահովութիւն ստանալէ վերջ՝ կեդրոնի ներկայացուցիչները, մասնակցելով համերաշխական ժողովի խորհրդակցութեան, ստորագրեցին յետագայ յայտարարութիւնները.

«Ժողովը փոխադարձ զիջողութիւններով ընդհանուր գիծերու մէջ համաձայնութեան մը եկաւ ընտրական պայքարին շուրջը և որոշեց համաձայնութեան առենագրութիւնը ստորագրել այսօր, երկուշաբթի, ժամը 2-ին, նոյն տեղը, լիագումար նիստի մը մէջ։

«Համաձայնութեան այդ թուղթը պաշտօնապէս պիտի հաղորդուի երկու պատրիարքարաններուն և ազգապետարանին, ամեն տեղ միահամուռ ույժերով ընտրելու համար օսմ. երեսփոխանութեան հայ թեկնածուները, հռչակելով զանոնք իբրև ազգային ընտրելիներ»։

Շառայլ

(Վերջը միւս անգամ)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՄՇԱԿԻ» ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

«Մշակի» Փօնդը

«Кавказъ» լրագիրը հաղորդում է հետևեալը.

«Նորին Կայսերական Մեծութեան Փոխարքան թոյլատրեց «Մշակ» լրագրի խմբագիր Ալէքսանդր Քալանթարին յօժարակամ նուիրատուութիւնների ժողովարարութիւն ներկայ տարվայ ընթացքում՝ կազմելու փօնդ «Մշակ» լրագրի հրատարակութեան ապահովութեան համար»։

—

Ստացանք յօգուտ «Մշակի» փօնդի 1) Լօզօվայա-Պավլօվկա կայարանից՝ Խատորջուրջի ոմից 3 րուբլի, 2) Ցարիցինից՝ մի անձից, որ կամենում է անյայտ մնալ, 10 րուբլի։

Ծանօթ. խմբ.—Այս 13 րուբլին յանձնեցինք «Մշակի» Յոբելեանական Յանձնաժողովին։

—

Րօստովից մեզ գրում են հետևեալը. «Տեղումս մի յատուկ շրջան որոշել է հանգանակութիւն անել յօգուտ «Մշակի» սեփական տպարան հիմնելուն, որպէսզի ապահով կերպով շարունակվի կանգուն մնալ երկար քառասնամեակներ այն ջահը, որ լուսաւորում է հայկական խաւարը»։

—

(Նամակ խմբագրութեան)

Թիֆլիս, 19 ապրիլ

«Մշակի» 40-ամեակի տօնախմբութեան Յոբելեանական Յանձնաժողովը սրանով պատիւ ունի իր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել Թիֆլիսի վաճառականների աւագ մեծ. պ. Արշակ Միլեանին, որ նուիրեց յօգուտ «Մշակի» հրատարակութեան ապահովութեան փօնդի՝ հինգ հարիւր (500) ր.։

Փոխ-նախագահներ Յանձնաժողովի՝

Յովհ. Սպէնդիարեան

Բժշկ. Բ. Նաւասարդեան

Քարտուղար՝ Ստ. Մալխասեանց

«ՍՊԻՏԱԿ ԾԱՂԿԻ» ՏՕՆԸ

Երբ խօսում-խօսում են մարդկութեան արդի պատուհասների մասին, դրանց թւում մենք՝ բժիշկներս՝ դասում ենք տուբերկուլօզը, սիֆիլիսը, օղեմոլութիւնը, նէյսերօզը*), մանուկների փորհարինքը և այլն։

*) Նէյսերօզ անուանվում է ջերմախտութիւնը, որովհետև այս հիւանդութեան մանրէն գտել է գիտնական Նէյսերը, ի պատիւ որի և ջերմախտութիւնը անվում է նէյսերօզ։

Մենք ոչ թէ միայն մարդկութեան պատուհասների թւումն ենք դրանց շարում, ոչ. մենք գտնում ենք, որ աշխարհիս երեսին բոլոր պատուհասներից ամենակործանիչը, ամենաահռելին, ամենադաժանն և ամենաանխիղճը հէնց այդ յիշածս հիւանդութիւններն են։

Ո՞ր աշէտը, բնութեան ո՞ր փոթորիկը ամեն տարի, երկար դարերի ընթացքում, ամենուրեք և ամենայն ճշդութեամբ մարդկութիւնից կը խլէ բոլոր մահերից մի հօթերորդ մասը։ Այդ անում է տուբերկուլօզը։

Ո՞րն է այն չար ույժը, որ մարդկութեան մեծ մասը տանում է դէպի խելագարների տները, Աստուծոյ պատկերից և մարդուն գազան-անասունից զանազանող բանականութիւնից զրկվածներով լցնելով այդ թշուառ բնակավայրերը, իսկ բանտերի դռները լայն բանալով յանցագործների առաջ։ Այդ անիծված հրէշի անունը՝ օղեմոլութիւն է։ Խելագարներ և յանցագործներ—ահա օղու ցանած դառն ու թունաւոր պտուղները։

Մարդուս ո՞ր թշնամին է այնքան գաղտագողի մօտենում ու այնքան անգթաբար յոյսը դեռ չը ծաղած՝ փայփայում իր խանձարուրում խեղդում, փչում ու ոչնչացնում, ծաղիկը դեռ չը բացված կտրում և թփի մօտ անխղճաբար ոտնահարում...

Սիֆիլիսն է անում այն։

Սիֆիլիսն է այն անսիրտ ու կործանաբար ույժը, որ մարդուս ծաղիկը հէնց իր սաղմումն է թունաւորում, ընտանիքի սփոփանքը հէնց իր նախագծի մէջ մեռցնում, հասարակութեան յոյսը հէնց իր նախաշողլումն անհետացնում, խպառ ցաք ու ցրիւ տալիս... Անմեղ և սերունդ զոհ են գնում սիֆիլիսի թոյնին։

Երեխաների փորհարինքը, որ տասնեակ հազարներով զոհեր է հնձում մեր սերունդների գեղեցիկ ծաղկաւէտ անդաստանում։ Սրա ականատեսներն էլ ձեռքները ծոցին ծալած վշտահար ծնողներն են...

Ո՞ր մէկն ասեմ այն դժբաղդութիւններից, այն հարուածներից, որ մարդկութիւնը ստանում է այդ յիշածս պատուհասներից։

Հիւանդութիւններից առաջացող շատ ուրիշ դժբաղդութիւններ են ծանրաբեռնվում մարդկութեան վրա, բայց տուբերկուլօզը, սիֆիլիսը, նէյսերօզը, օղեմոլութիւնը, մանուկների փորհարինքը ճիշդ որ հասարակական պատուհասներ են։

Օ՜, սրանք են մարդկութիւնը հալ ու մաշ անում, գերեզման իջեցնում, կամ կենդանի մնացողին այլասերում և գազանացնում...

* *

Այս թշնամիների դէմ զինվում են, անընդհատ զինվում եւրոպական բոլոր հասարակութիւնները։ Այնտեղ, Եւրոպայում, կառավարութիւններն իրանց հովանաւորող կանոնադրութիւններով և մաքառող ընկերութիւններին ցոյց տուած աջակցութիւններով սանձահարում են տուբերկուլօզը և մանուկների փորհարինքը։

Այսպէս էլ օղեմոլութեան, այսպէս էլ մնացած պատուհասների վերաբերմամբ։

* *

Սակայն ամենայն իրաւամբ կարելի է արձանագրել, որ—ընդհանուր առմամբ—մարդկութեան յոյսերն այսպիսի մի լայն ծրագրած մաքառման մէջ դեռ ամբողջապէս չեն իրագործվում՝ ստացված արդիւնքներով։

Եւ սրա պատճառն ընդհանուր է և շատ խոր իր արմատներով, այն է՝ ընդհանուր տգիտութիւնը...

Մեծ առաւելութիւն և բաղդաւորութիւն է մի երկրի համար ունենալ անզուգական և հռչակաւոր գիտնականների մի մեծ շարք և եռանդոտ ու անձնուէր առաքեալների բազմաթիւ լէգէօն՝ մաքառման գործը առաջ մղելու համար։

Բայց եթէ նրանց ասածը, խօսածը հասկացող չը պէտք է լինի, ըմբռնող չը պէտք է լինի, էլ ինչպէս պիտի իրագործվեն, կեանքի մէջ մտցվեն նրանց առաջարկած փրկարար հրահանգները, խորհուրդներն ու խրատները։

Ուրեմն նախ և առաջ պէտք է հեռացնել մեր հասարակութիւններից ընդհանուր տգիտութիւնը։ Տգիտութիւնը մայր է ամենայն չարեաց։

Տգիտութիւնն է աճեցնում յիշածս պատուհասների ահռելիութիւնը, պատուհասներ, որ մարդկութեան գլխին են ընկել նրան այլասերելու և բնաջինջ անելու համար...

Պէտք է այդ պատուհասների դէմ զինել համայն մարդկութեանը և ամեն մէկին մասնաւորապէս։

Պէտք է գարմանել ցաւը այնտեղ, ուր նա ծնվում է։

Տուբերկուլօզը իր ալան-թալանը կատարում է գլխաւորապէս ընտանիքի օջախում։

Փորհարինքը բացառապէս օջախումն է գործում իր կոտորածը։

Օղեմոլութիւնը յաճախ օջախումն է ծնվում, երբեմն այնտեղ էլ զարգանում։ Նըկատված է, որ անպաճոյճ և անհրապոյր օջախն է շատ դէպքերում մարդուս օղեմոլութեան գիրկը գցում։

Իսկ սիֆիլիսը, իսկ նէյսերօզը. մեթէ մարդ կը գտնվի, որին յայտնի չը լինի, թէ ընտանիքի սրտումը, նրա օջախումն են տքնում այս պատուհասների անմեղ զոհերը՝ մայրերն ու զաւակները։

Ընտանիքը, օջախը՝ ահա ուր պէտք է հասարակութիւնը հասցնէ իր դարմանը։

Այստեղ է մտել մեր թշնամին, այստեղից է նա սկսում իր վնասը մեզ հասցնել։

Այստեղ էլ, ուրեմն, զինենք գիտութեան զէնքով։

Բաղխենք օջախի դուռը, ինչ դասակարգի էլ որ նա լինի։ Ո՞վ կը բանայ մեզ այդ օջախի դուռը։ Ո՞վ կը բանայ մեր առաջ իր վշտով լի սիրտը՝ թէ ահա ինչ պատուհաս է եկել իմ սիրելի օջախի գլխին, ինչ ջուր է եկել ու հանգցնում է, ախ, վառ օջախիս կրակը։ Ո՞վ կը լինի այդ վիշտը արտայայտողը։

Մայրը։

Մայրը, օջախի այդ հաւատարիմ և նախանձախնդիր պահապանը, չընկճվող և իրան միշտ զոհող պաշտպանը։

Ազատենք, հայրեր, մայրեր, եղբայրներ, քոյրեր, և դուք ամենքդ, ում համար նուիրական է մարդկութեան յարատևութիւնը, մեր օջախը՝ նրան շրջապատող թշնամիներից։

Սովորեցնենք մօրը ազատել ու փրկել այդ պատուհասներից իր օջախը, ուր կառուցվում է մարդկութեան և ցեղի ապագան...

* *

Այսօր համատարած Ռուսաստանը իր ամեն մարդավայրերում մի մաքով է տոգորված, մի ցանկութիւնով վառված, մի նպատակով հրապուրված, այն է՝ կռիւ մղել մարդկութեան յիշածս պատուհասներից մինի՝ տուբերկուլօզի դէմ։

Ռուսաստանի ամեն անկիւնում մարդասիրութիւնը այսօր ճակատամարտի է դուրս գալիս տուբերկուլօզի դէմ մի համեստ դրօշ ձեռքին։

Այդ դրօշն է համեստասուն, սիրունիկ, փոքրիկ սպիտակ երիցուկը, այսօրվայ «սպիտակ ծաղիկը»։

Թող այդ դրօշը, այսօր զարդարելով ամենիս կուրծքը, վառէ մեր սրտերը մի միահամուռ ցանկութիւնով, մի տենչով, այն է՝ ազատել մեր եղբայրներին մեր ահարկու թշնամի-տուբերկուլօզի ճիրաններից։

Թող այս գողտրիկ սպիտակ ծաղիկը իր բուրմունքով ամեն մինիս թոթովէ, որ Աստուած մարդուն պարգևել է էն ամենից թանգագինը, ինչ եմ ասում, էն ամենից անգինը՝ կեանքը։

Սակայն ինչ է կեանքը առանց առողջութեան։

Ինչի՞ նման կը լինէր տիեզերքս առանց կենսարար արևի...

Այսօր այս փոքրիկ, գողտրիկ և համեստ սպիտակ ծաղիկը խնդրում է ժողովրդից ամեն մինին մտցնել մեր լուման այն ընդհանուր գանձարկղը, որ կոչվում է «Տուբերկուլօզի դէմ Մաքառման Կովկասեան Ընկերութիւն», որը իր վրա է վերցրել Կովկասի կեանքի մէջ իրագործելու բոլոր այն միջոցները, որ փրկում են, որ ազատում են մարդկային անգին կեանքը տուբերկուլօզի մահաբեր ճիրաններից։

Այսօրվայ «սպիտակ ծաղիկ» դրօշը գործել են մայրերն ու քոյրերը, որոնք Կովկասի և մեր Թիֆլիս քաղաքի բոլոր փողոցներում ձեզ կը դիմեն ու կառաջարկեն այդ դրօշը՝

Ահա, եղբայր, քեզ մի դրօշ,
Որ իմ ձեռքով գործեցի,
Գիշերները ես քուն չեղայ...

Թիֆլիսի ազգաբնակութի՛ւն, մի մերժիր, մի հրաժարվիր այդ դրօշից։

Գողտրիկ, համեստ «սպիտակ ծաղիկ», քո փառաւոր գործը կատարիր. քեզ սիրում ենք, այսօր մեր կրծքին կը սեղմենք ամենքս։

Բժ. Արտաշէս Շխեան

ՍՈՒՐԲ ԳՈՐԾԻ ՀԱՄԱՐ

—

Թոքախտ...

Սոսկալի մի բառ լսողի համար։

Մի յուսահատ ցաւ կրողի համար։

Ահա ձեր առաջ մի երիտասարդ՝ կայտառ, կենսունակ, ուրախ ժպիտով, փայլող աչքերով։ Դեռ նոր ոտք դրած գոռ կեանքի շեմքը, նա իր գաղափարներով, ազնիւ նպատակներով ապրել է ուզում տակաւին։ Գալիք հաճոյքների երազներով նա ձգտում է կռիւ մղել ապրուստի ճնշող ու խոչընդոտ պայմանների դէմ։

Ու գոհ է նա, անգամ զգում է իրան երջանիկ՝ համեմատած իրան շրջապատող այն էակների հետ, որոնք աւելի պակաս ընդունակ են սոսկ իրանց գոյութիւնը պահպանել։

Բայց... փոխվեց պատկերը։ Հէնց միևնոյն կեանքը, լի զրկանքներով ու նեղութիւններով, իր դաժան կնիքն է դնում անժամանակ նորաբողբոջ կեանքերի վրա։ Երիտասարդի մաշաշ կրծքի տակ խորունկ իր բույնն է հաստատում մայր թոքախտը, բարեկացաւը։ Եւ օր ու գիշեր, գաղտագողի նա ուտում, մաշում է երիտասարդի առողջ թոքերը, ջլատում է նրա ույժերը, ծծում ողջ հիւթը...

Անմխիթար պատկեր։ Նախկին բերկրանքին տեղի է տալիս կծումը, սարսափի ճիչը։ Երիտասարդի կարմիր այտերը դեղնում են, գունատում, աչքերը ներս ընկնում, նուազում, ոտքերը թուլանում։ Ասես կեանքի հմայքը մեռնում է նրա համար...

Այլևս զրաւիչ չէ հիւանդին գեղեցիկ բընութիւնը իր բազմաթիւ հրաշալիքներով։ Զը կայ գարուն նրա համար, այլ կայ մշտական ձմեռ։ Նա զգում է մահվան ան-

ուրուականի երկիւղի ազդեցութեան տակ...

Եւ այսպէս բիւրաւոր երիտասարդ կեանքեր, տառապող, թօշնող, նը բացված վարդի նման թառամող ուտիչ, սպանիչ թոքախտի ճիրաններում...

Սակայն գալիս է գիտութիւնը ձիթենու ճիւղով, իր աւետիքը տալու, իր յոյսի խօսքը ասելու՝

Թոքախտը բուժելի է...

Որքան հրապուրիչ, որքան գգուելի, փայփայիչ ներշնչում խաւարի մէջ նստած ու լոյս աղաղակող, մահվան գրկում պարուրված ու կեանք անկնկալող հիւանդների համար։

Գիտութեան մշակները հիմնում են սանատօրիաներ թոքախտով հիւանդներին բժշկելու համար հասարակական աջակցութեամբ։ Մի վսեմ, նուիրական գործ, որ ստեղծում է մարդկութեան ջերմ համակրութիւնը անխտիր։ Մի սքանչելի հոգատարութիւն մարդկութեան ապերջանիկ զաւակներին։

Ապրիլի 20...

Այսօր այն օրն է, երբ ամենքը առանց ազգի, կրօնի, հասակի, սեռի խտրութեան առիթ են ունենում իրանց լումաները գցել Թոքախտի դէմ Մաքառող Ընկերութեան գանձանակը։ Այսօր բոլոր մարդիկ միանում են մի սրբազան պարտականութեամբ՝ աջակցելու Թոքախտի բուժման գործին և հաղորդակից լինելու այն զգացմունքին, որ համակում է առ հասարակ կարօտեալին օգնողին խորհրդաւոր, քաղցր, սփոփիչ ինքնազգացումով...

Այսօր Թիֆլիսի ազգաբնակութիւնը նոյնպէս մասնակցելու է համամարդկային տօնին իր պարտականութեան լիակատար գիտակցութեամբ։

Ապա ուրեմն օգնեցէք սուրբ գործին. տուէք ձեր կօպէկները, րուբլիները այսօր։

Ով որքան կարող է և ինչքան կամենայ։

Տուէք ձեր լուման։

Որպէս զի զգաք՝ թէ ինչ լաւ բան է լաւ գործին նուիրելը։ Այսօր կարծր, ապառաժ սրտերն էլ են մեղմանում ընդհանուր գործի առաջ։

Տուէք ձեր լուման. այս օրը մարդկային սրտի յաղթութեան օրն է, գթութեան յաղթանակի տօնն է։

Տուէք ձեր լուման սուրբ գործի համար, որ հետամուտ է փրկելու հազարաւոր դժբախտ կեանքեր անգութ գաղանի սուր ժանիքներից։

Որքան մեծ, ընդարձակ լինի այդ գործի կազմակերպութիւնը, այնքան շուտով կը յաղթէ մարդը անկոչ հիւրին, մահաբեր թոյնին։

Տուէք, տուէք ձեր լուման թոքախտը հալածող սուրբ ու մեծ գործի տարածման և ուժեղացման համար։

Տուէք ձեր լուման այսօր սուրբ գործի համար... Ե.

ԹՈՔԱԽՏԻ ԴԷՄ ՄԱՔԱՌՈՂ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՑ

«Սպիտակ ծաղկի» օրվայ ծրագիրը ապրիլի 20-ին

Այսօր՝ վաղ առաւօտվանից կը սկսվի «Սպիտակ ծաղկի» վաճառումը քաղաքիս բոլոր մասերում և ծայրամասերում։ Վաճառողուհիներն ունեն Ընկերութեան յատուկ կնիքը կրող դրամատուփեր և կողովներ ծաղիկներով։ Վաճառողուհիներից իւրաքանչիւրն ունի վկայագիր՝ նուէրներն ընդունելու համար. այդ վկայագրով խնդրվում է նրան կատարելապէս վստահել։

«Սպիտակ ծաղիկները» ոտքի վրա վաճառելուց զատ՝ քաղաքիս զանազան կէտերում դրված են սեղաններ և կիօսկներ միևնոյն նպատակով, այն է՝ Երևանեան հրապարակում, Վօրոնցովի արձանի, Արքունական թատրօնի մօտ, Վերայի զառիվայրի վրա, Միքայէլեան և Կիրօչնի փողոցների անկիւնում, Մուխրանեան կամուրջի մօտ, Անդրկովկասեան երկաթուղու վարչութեան առաջ, Կախէտինսկայա հրապարակի վրա, Ադելխանեանի գործարանի մօտ և այլն։

Դրանից զատ, վաճառողուհիները կը շրջեն գրասենեակները, գիւղատները, հասարակական հաստատութիւնները, բանկերը և առհասարակ այն տեղերը, ուր կայ որևէ համախմբում, իսկ երեկոյեան կը լինեն Արքունական թատրօնում, ակումբներում, ռեստօրաններում և սինեմատօգրաֆներում։

Ամենուրեք ձրիաբար կը տրվեն մեծ քանակութեամբ՝ հայերէն, ռուսերէն, վրացերէն ու թուրքերէն լեզուներով տպագրված գրքոյկներ՝ պատուիրատախտակներ և թերթեր թոքախտի և նրանից պաշտպանվելու միջոցների մասին։

Լուսապատկերների պարզաբանութեամբ, թոքախտի մասին ձրիաբար կը կարդացվեն հետևեալ դասախօսութիւնները.

Կայսերական Կովկասեան Բժշկական Ընկերութիւն (Ալէքսանդրեան այգի). բժ. Գ. Հէյրանեան՝ ռուսաց լեզուով, երեկոյեան ժամը 5-ից մինչև 6-ը։ Բժիշկ Բ. Ալավարեան՝ հայոց լեզուով, երեկոյեան ժամը 6—7-ը։

Ժողովրդական Տուն. Ալ. Խատիսեան՝ ռուսաց լեզուով, երեկոյեան ժամը 5—6-ը և վրաց լեզուով բժ. Վ. Ղամբաշիձէն։

Կենտրօնական բնակավայրը, ուր կենտրօնացված են կարգադրիչ մասը և ուր գտնվում են պահեստի ծաղիկները և դրամատուփերը՝ ժողովված փողերով և ուր նրանք կը մնան հսկողութեան ներքոյ առանց համարվելու մինչև հետևեալ օրվայ առաւօտը, երբ Ընկ. վարչութեան, հովանաւորող տիկնանց, իշխանութեան և մամուլի ներկայացուցիչների ներկայութեամբ կը բացվեն և կը համարվեն դրամները պետական բանկի երդուեալ հաշուարարների ձեռքով։

Ծաղիկների վաճառման գործի կազմակերպման նպատակով, քաղաքը բաժանված է մասերի, որոնց կառավարիչներն են.

I քաղաքամաս՝ Արքայազնուհի Ղաջար և Ս. Ասէևա, գլխաւոր կենտրօնավայրը՝ Ուդելնի փ. № 10։

II քաղաք.՝ Մ. Վատացի, Օ. Չերնեավսկայա և Կ. Խատիսեան. կենտրօնավայրը՝ պ. Նահանգապետի բնակարանը։

IV քաղաք.՝ Ե. Աւթանդիլեան՝ Գրիբօեդօվսկայա, 26։

V քաղաքամասում՝ Ե. Ադելխանեան և Ս. Րիժկեվիչ՝ Ադելխանեանի գործարանը։

VI քաղաք.՝ Ա. Միշլեվսկայա՝ Կսենիևսկայա, 5։

VII և VIII քաղաք.՝ Ե. Օզերօվա և Ս. Մօնին։

IX և X քաղաք.՝ Ա. Միշլեվսկայա։

XI և XII քաղաք.՝ Ա. Պուշկարեվա և բարօնեսսա Րօօպ՝ Միքայէլեան փ., 166։

Օրվայ կարգադրիչներն Ընկ. վարչութեան անդամներ են, որոնք իրանց պարտականութիւնների կատարումը հետևեալ կերպով են բաժանել։

Գլխաւոր կենտրօնավայր՝ Ալ. Խատիսեան։ Քաղաքում՝ I քաղաքամաս՝ բժ. Վ. Ղամբաշիձէ։ III և IV-ում՝ բժ. Ի. Գօպաձէ։ V, VI, VII և VIII-ում՝ բժ. Վեսելօվզօրօվ։ IX, X և II-ում՝ բժ. Լ. Մօնին։ XI և XII-ում՝ բժ. Ե. Ֆեդօրօվ։

Դրամատփերի վարումն ու նրանց վրա հսկելը յանձնված է Ընկ. գանձապահ բժ. Ն. Ումիկեանին, գրքոյկների և թերթիկների տարածման գործի վրա հսկելու է բժ. Կ. Ստեփանեանը, իսկ դասախօսութիւնների կազմակերպութիւնը վստահացված է բժ. Ա. Մուխարինսկիին։

ԻՆՉ ՎԻՃԱԿԻ ՄԷՋ Է ԽԻՎԱՆ

Խօջայլի, 27 մարտի

Անցաւ ձմեռը, և մենք արդէն մտել ենք գարունը։

Ի՞նչ վիճակով է Խիվան մտել գարնան մէջ իր 700,000 բնակիչներով։

Ունի նա արդեօք որևիցէ մի ապահովութիւն մինչև գարնան վերջը։ Ոչ։ Ունի արդեօք սերմացու իր ձեռքին իւրաքանչիւր մարդ իր արտերը ցանելու համար։ Ոչ և կրկին անգամ ոչ։

Խիվայում անցեալ և նախանցեալ տարիներում կենսական մթերքների թանգութիւն էր տիրում. օրինակ, այդ երկու տարիները ցորենի բաթմանը (1 պուդ 10 ֆ.) 2 ր. 40 կ.-ից պակաս չէ եղել երբէք, բայց արդիւնատու երկրի բամբակը և խօրնջի սերմը, որ երկրագործի համար մեծ դեր է խաղացել, երկրագործը երբէք թանգութիւն չէ զգացել շնորհիւ բամբակի բաթմանը ծախելով 6 ր., իսկ խօրնջի սերմը 9—10 րուբլի։ Բայց այս տարի Խիվան անցեալ տարիների նման չէ։ Այս տարի Խիվան մի ուրիշ վիճակի ենթարկվեց։ Ահա թէ ինչպէս.

1) Անցեալ տարվայ ցուրտը փչացրեց բոլոր ցանքսերը, և երկրագործը, որ մի ամբողջ տափարակից ստանում էր 100 բաթման ցորեն, կալը կալսելուց երևաց, որ 25 բաթման ստացաւ...

2) Եւս առաւել բամբակը ցրտահարվել և դեղնել էր, շուկայում չունէր այն արժէքը, ինչպիսին ունէր անցեալ և նախանցեալ տարիները։

3) Այդ բոլոր վնասները քիչ չէր, եկաւ մի ուրիշ պատուհաս. խօրնջի սերմը հասունացել էր թէ չէ, տաք եղանակները սկսեցին փոխվել ցրտի, որից և որդ գոյանալով սկսեց փչացնել սերմը ծայրէ ի ծայր ուտելով խօրնջի տերևները, թողնելով միայն ձողերը։

Ահա այս երեք պատուհասը իր հետ բերեց Խիվայի բնակչութեան համար ցաւերի դառն ծովեր։ Պակաս վնասներ չէ ստանում և առևտրական դասակարգը, նոյն վնասներից անմասն չեն մնում նաև Մոսկվայի ֆաբրիկանտները, որոնց մեծաքանակ ապրանքները «նալօժներով» թափթփված են կանտօրներում, որից ամեն մի առևտրական խոյս է տալիս։ Առևտրի կատարեալ ճգնաժամ է, ոչ մի ապրանք չէ ծախվում և ոչ մի ստացվելիք չէ ստացվում. վաճառականը չունի ոչ մի հնարաւորութիւն։

Օրէ-օր մթերքների արժէքները բարձրանում են. ցորենի բաթմանն արժէ 4 ր. 30 կ., եգիպտացորենը 4 ր., գարին 3 ր. 60 կ.։ Խիվան խզված է Ռուսաստանից ամեն կողմով. չը կայ երկաթուղի, որ գոնէ այսպիսի թանգութեան ժամանակ երկրի պահանջին բաւարարութիւն տար. Չարջույից նաւակներով 25—30 օրվայ մէջ հազիւ է ստացվում ցորեն, իսկ Մերվից, Թեջենից, Ասխաբադից և Կրասնովօդսկից ցորեն ստանալու համար հարկաւոր է ուղտ վարձել և ուղարկել, որի գնալը և կրկին վերադառնալը տևում է ամենապակասը 50—60 օր։ Ահա Խիվան այսպիսի վիճակի մէջ տառապում է թանգութեան ճնշումից։ Ականատես

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

Գր. Դանիէլեանի սպանութեան գործը

Բաթում, 16 ապրիլի

Ամսիս 14-ին, Քութայիսի շրջանային դատարանը սկսեց քննել Արաքսիա Դանիէլեանի և Համբարձում Բալասանեանի մեծաղմուկ գործը, որոնք մեղադրվում էին՝ առաջինի ամուսին, երկրորդի քեռի՝ Գրիգոր Դանիէլեանի սպանման գործում։

Առաւօտվանից կամաց-կամաց սկսեց հաւաքվել մեծ բազմութիւն քաղաքային տան առաջ, որտեղ նշանակված էր քննութիւնը։

Մուտքը տոմսակներով էր, ուստի շատ քչերին աջողվեց տոմսակ ստանալ. մի մասը մնաց դուրսը և անհամբեր սպասում էր գործի ընթացքին։

Ժամը 11-ից սկսվեց վկաների հարցաքննութիւնը։ Ընդհանուր վկաների թիւն էր 79 հոգի։

Երկրորդ օրը, դատարանն ամբողջ կազմով, մեղադրեալները և վկաները գնացին ստուգելու սպանման գործողութիւնը տեղն ու տեղը, սպանվածի տունը։

Ամբողջ քաղաքը ոտքի էր կանգնել և լցրել փողոցները։

Հետաքրքրութիւնը շատ մեծ էր։

Երկուշաբթի առաւօտվանից սկսվեց դատախազի մեղադրական և պաշտպանների պաշտպանողական ճառերը։ Պաշտպաններն էին՝ Եսայեան և Ս. Արծրունի։

Վերջապէս այսօր, երեք օրվայ դատավարութիւնից յետոյ, Արաքսիա Դանիէլեանը և Համբ. Բալասանեանը դատապարտվեցին ցմահ տաժանակիր աշխատանքների, զրկվելով բոլոր իրաւունքներից։

Վ. Մարտիրոսեան

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

Պետերբուրգ, 14 ապրիլի

Վօլօդիմերօվը չէ յիշում ռուս դիւանագիտութեան և ոչ մի՝ գործողութիւն, որը չառաջացնէ ռուս մարդկանցից շատերի ամօթը և զզուանքը, որոնք օժտված են ռուսական ազգայնական արժանիքների գիտակցութեամբ, և ցաւ ի սիրտ փաստում է, որ մեր արտաքին քաղաքականութեան ընթացքը, ըստ երևոյթին, ոչ մի բանով չէ փոխվել։ Արտաքին գործերի մինիստրութեան սովորութիւնները աչքի են ընկնում իրանց արտասովոր պաշտպանողականութեամբ, որոնք հիմնաւորված են ազգային պատմական և կենցաղական պահանջների վրա, որոնք ներկայանում են արտաքին ճնշման արդիւնք մեր ղեկավարող բարձր շերտերի վրա։ Շօշափելով մեր քաղաքականութեան հարցը Պարսկաստանում, Վօլօդիմերօվը գտնում է, որ աւազակային խմբի պաշտպանումը, անուանելով նրան կառավարութիւն և նրա ճանաչումը՝ քաղաքական սխալ է։ Մոտենալով Ուրգայի խնդրին, Վօլօդիմերօվը չէ կարողանում երևակայել աւելի նպաստաւոր պայմաններ սահմանների կանօնաւորման համար, քան ներկայիս, որը արհեստական և անկանօն կերպով է ստեղծվել, շնորհիւ մեր արտաքին գործերի մինիստրութեան թերանալուն, ինչպէս որ է այժմ։ Ինչ կը վերաբերի մինիստրի բացատրութեանը մօնղօլական հարցի նկատմամբ, Վօլօդիմերօվը գտնում է, որ եթէ մեր ազդեցութեան շրջանում Մօնղօլիայում չենք ուզում թոյլ տալ որևէ շօշափումն Մօնղօլիայի ներքին գործերի, այլև ամեն կերպ երես ենք դարձնում մօնղօլների թախանձագին խնդրանքներից, օգնելու նրանց՝ ստեղծելու իրանց համար անկախ դրութիւն՝ բաժան Չինաստանից, օգնելու դէպքում ի նկատի ունենալով, որ ստեղծում ենք մեզ համար ամեն կարգի թիւրիմացութիւններ բոյն։

Մինիստրի ճառը մի տեսակ հրաժարիմք է չը միջամտելու։ Արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ աւելի ցայտուն կերպով է արտայայտվում այդ, քան որևէ այլ տեղում, որը ընդհանրապէս աւելի կործանաբեր է Ռուսաստանի համար, ի նկատի առնելով կառավարող դասի և ժողովրդի բաժանումն։ Այս սովորութիւնը պիտի արմատախիլ անվել։ Կոմս Ուվարօվը արտաքին գործերի մինիստրի յայտարարութեան նկատմամբ ասում է, որ եթէ շահը գործում էր առանց իրազեկ անելու ռուս կառավարութեանը, այդ չէ նշանակում, թէ այդ բոլորը արվել են հակառակ միացեալ կառավարութեան գործակալների գիտութեան, կամքի և յայտնութեանն։

Շօշափելով Ռուսաստանի և Աւստրո-Ունգարիայի միջև կայացած պայմանի հարցը, որի մի կէտը թելադրում է պաշտպանումն նոր ռէժիմի Թիւրքիայում, որովհետև վերջինս հաւասարեցրել է բաղկացուցիչ ազգերի բոլոր իրաւունքները, այդ առիթով հռետորը հարցնում է, թէ ո՞ւր է այն ընդհանուր միտքը, որ ղեկավարում է միացեալ պետութիւններին, գտնելով անհասկանալի, թէ ինչպէս է լինում, որ մի կառավարութիւն, որը չէ ուզում իր ազգերի իրաւահաւասարութիւնը ճանաչել, ճգնում է պաշտպանել Թիւրքիայի նոր ռէժիմը, որի հիմունքն է ազգերի իրաւահաւասարութիւնը։ Երևի մինիստրը կարծում է, թէ Ռուսաստանում գոյութիւն ունի այդօրինակ իրաւահաւասարութիւն։

Դարդանէլի դրութիւնը, ըստ հռետորի, նոյնիսկ օգտակար է Ռուսաստանի համար, որոշ չափով։ Հարցը պիտի ծագել ոչ թէ Դարդանէլի բացման վերաբերմամբ, այլ նրան, Բօսֆօրին և Կ. Պօլսին տիրելու նկատմամբ։ Իսկ եթէ այդ անհնարին է, այդ դէպքում առաջադէմ տարրերի միտքը կը հաշուի և նրա հետ, որպէսզի դրանք Թիւրքիային մնան, հէնց այն տեսակէտից, որ Թիւրքիան աւելի թոյլ է, քան Ռուսաստանը, և աւելի քիչ վտանգ է սպառնում, որպէս տիրապետող այդ նեղուցներին։ Վերջում հռետորը ցանկութիւն է յայտնում, որ արտաքին գործերի մինիստրութեան բոլոր գործակալների գործողութիւնները միացված լինեն։

Տիմօշկինը յիշեցնում է, որ կասպիական ջրերը 26 տարով կապալով տրված են հայ Լիանօզեանին ձրիաբար, մինչդեռ այժմ նրանց համար տալիս են $1^{1}/_{2}$ միլիօն րուբլի կապալագրամ, և հրաւիրում է մինիստրութիւնը, պետութեան գանձարանի շահը ի նկատի առնելով, վերջ տալ Լիանօզովեան գործին։

Գալկինը և Վիշնեվսկին ուշադրութիւն են հրաւիրում արտասահմանում սովորող բոլոր ռուսահպատակ ուսանողների և քաղաքացիների վրա, որոնք ոչ մի տեղ պաշտպանութիւն չեն գտնում։ Բաստերդամ անհրաժեշտ է գտնում, որպէսզի Բարիում (Իտալիա), ուր հանգչում են Նիկողայոս Սքանչելագործի նշխարները և ուր ամեն տարի ահագին թւով ռուս ուխտաւորներ են գնում, ռուսական հիւպատոսարան հիմնվի։ Մինիստրի օգնական Ներաթօվը գտնում է իրօք, որ հիւպատոսական գործը իրօք անբաւարար դրութեան մէջ է գտնվում։ Մինիստրութեան նախահաշիւը ընդունվում է բիւջէտային մասնաժողովի եզրակացութեամբ։ Ընդունվում են Ֆինլանդիային և ժամանակից անելու արտաքին գործերի մինիստրութեան ծախքերին, ընդունվում է նաև Կրուպէնսկիի խղճը արևելեան լեզուների ճեմարան հիմնելու նկատմամբ։

Կապուստինը ղեկուցանելով ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան նախահաշուի մասին՝ դպրոցական գործում գտնում է որոշ բարեփոխութիւններ։ Տարրական դպրոցների վրա աւելի քիչ ուշադրութիւն է դարձվել, քան բարձրագոյնների վրա, մինչդեռ տարրական դպրոցի գոյութիւնը աւելի անհրաժեշտ է, որովհետև նա է, որ երկիրը կանգնեցնում է արագ զարգացման ուղիի վրա։ Մեր միջնակարգ դպրոցը առանց ղեկավարի լինելով հանդերձ, դեռ կառավարվում է հնացած կանօնադրութեամբ։ Քաղաքային դպրոցներում պակասում են պատրաստված և լաւ վարձատրվող ուսուցիչներ, թէև նրանք աւելի բարւոք վիճակումն են։ Թոյլ կերպով է զարգանում արտադպրոցական կրթութիւնը։ Մեծ վտանգ է ներկայացնում ռուսական գիտութեան համար մինիստրութեան այն ցանկութիւնը, որով նա ուզում է արտասահմանեան պրօֆէսօրների կրթութեանը յանձնել սկսնակ գիտնականներին, որպիսի փաստը ստորացումն է նկատում ռուսական գիտութեան համար։ Ողջունում է միջնակարգ դպրոցներում՝ տղամարդկանց հետ համահաւասար կերպով բարձր կրթութիւն ստացած կանանց ևս իրաւունք տալու մատուցութիւնը։

Պավլօվիչը գտնում է, որ, ներկայ լուրջ դէֆէկտներն ի նկատի ունենալով, ժամանակակից դպրոցը աւելի վնաս է առաջացնում, քան օգուտ. սրանից չը պիտի եզրակացնել սակայն, թէ երես պիտի դարձնել լուսաւորութիւնից։ Քաղաքացիները և գիւղացիները շատ են տարվել միջնակարգ կրթութեամբ, մինչդեռ իւրաքանչիւր դասարանից միայն 10 հոգին են բժիշկ, ճարտարապետ, ուսուցիչ և պաշտօնեայ դառնում. միւսների պատմութիւնը դուք ամենքդ կարդում էք անցուդարձի քրօնիկօնի մէջ։ Անշուշտ միջնակարգ կրթութիւնը մեծ բարիք է, բայց ներկայ բացերով նա բերում է օգուտ անշան մեծամասնութեանը, իսկ մեծամասնութեանը, ցաւ ի սիրտ պիտի ասել՝ միայն վիշտ և վնաս։ Անցնելով բարձրագոյն դպրոցին, նա գովում է ռուսական պրօֆեսսուրան, ասելով որ մասնակի դէպքերը չը պէտք է տարածել բոլորի վրա, որովհետև պրօֆեսսուրայի մէջ ևս դժգոհութիւն է տիրում, շնորհիւ ստորացուցիչ նիւթական և նրանից բղխող նուաստացնող ընկերական դրութեանց։ Հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստը լցրեց պրօֆեսսուրային շատ սպասելիքներով, բայց առաջին իսկ ընդհարումը իրականութեան հետ՝ նրան հարկադրեց երկու աթոռների միջև ընկնել։

Ժամանակի ուշ լինելուն պատճառով Պավլօվիչը ընդհատում է իր ճառը։

Հետևեալ նիստը երկուշաբթի։

—

16 ապրիլի

Նախագահում է իշխան Վօլկօնսկին։

Պավլօվիչը, շարունակելով անցեալ նիստում սկսած իր ճառը ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան նախահաշուի առիթով և մատնանշելով պրօֆէսօրների աննորմալ դրութեան վրա, երբ նրանց՝ իբրև գիտութեան մարդկանց՝ վրա դրվում են դարձեալ վարչական, դատական և տնտեսական պարտաւորութիւններ, կարծում է, որ բարձր կրթական հաստատութիւններում կեանքի նորմալ ընթացքի հիմնակէտ պէտք է ծառայէ ուսանողների, պրօֆէսօրների և կառավարութեան պարտականութիւնների լիակատար ստորաբաժանումը. մատնանշում է լիբէրալ պրօֆէսօրական կազմի ծանր կացութեան վրա, որ, կորցնելով իր մօրալ հեղինակութիւնը, բաղխվեց յեղափոխական երիտասարդութեանը և անկարող եղաւ սեփական ուժերով կռւել ուսանողական անկարգութիւնների դէմ։ Հռետորը կողմնակից է երիտասարդ ուսումնականներին արտասահման կատարելագործվելու ուղարկելուն։

Միլիւկօվը կանգ է առնում բացառապէս մինիստրութեան ծնողական ժողովների հարցի վերաբերմամբ ցոյց տուած գործունէութեան վրա։ 1910 թ. Պետական Դուման ցանկութիւն դրեց զարգացնել ծնողական ժողովների գործունէութիւնը՝ իբրև դպրոցը և ընտանիքը մերձեցնելու լաւագոյն միջոց։ Այդ ժողովները իրանց զարգացման նախնական շրջանում ցոյց տուին բեղմնաւոր գործունէութիւն, բայց և իրանց թոյլ կողմն ունէին—սակաւաթիւ անդամներ, որ բնաւ չը պէտք է նկատվի ազգաբնակութեան հակակրանքի արգասիք։ Այդ կողմից էլ օգտվեց մինիստրը ծնողական ժողովները ոչնչացնելու համար։

Կանգ առնելով աշակերտութեան մէջ տեղի ունեցող ինքնասպանութիւնների վրա և ասելով որ աշակերտութեան ջղային տրամադրութիւնը մեղմելու համար անհրաժեշտ էր ստեղծել առողջ մթնոլորտ, որի մէջ նեարդերը չը լարվեն, Միլիւկօվը յայտնում է. «Անկասկած իմ ասածները ձեզանից մի քանիսի համար,—ես ի նկատի ունեմ Զամըսլովսկիին,—պարտադիր չեն»։

Պուրիշկէվիչը տեղից.—Միլիւկօվ, ձեր փրակցիան ձեզ արհամարհում է (աղմուկ)։

Միլիւկօվ, դիմելով նախագահողին.—Ազատեցէք ինձ այս ապուշից։

Պուրիշկէվիչը տեղից.—Միլիւկօվ, ձեր փրակցիան ձեզ արհամարհում է, ինչպէս ստոր, անարգ մարդու։

Նախագահ իշխ. Վօլկօնսկին Միլիւկօվին կարգի է հրաւիրում արտասանած դարձուածքի համար, իսկ Պուրիշկէվիչին նախազգուշացնում է, որ եթէ նա կը շարունակէ աղմկել, այն ժամանակ ինքը կստիպված կը լինի արտաքսել նրան։

Միլիւկօվը, շարունակելով ճառը, հարցնում է թէ ում վրա է ընկնում յանցանքը մեր զաւակների սպանութեան համար (Ձայներ աջից՝ «ձեր վրա, պրօվօկատօր»)։ Միլիւկօվը, ձեռքով ցոյց տալով մինիստրական աթոռի կողմը, ուր գտնվում են ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը և նրա օգնական բարօն Տաուբէն, ասում է. «Ահա, պարոններ, մարդասպանները նստած են այստեղ մեր առաջ» (Ուժեղ աղմուկ աջից, ձայներ՝ «Դուրս»։ Ծափ ձախից. Նախագահը վանգահարում է)։

Նախագահ.—Դումայի անդամ Միլիւկօվ, այդօրինակ վերաբերմունքի համար դէպի կառավարութեան անդամները, առաջարկում եմ արտաքսել ձեզ հինգ նիստից։

Պուրիշկէվիչը տեղից Միլիւկօվին.—Հայդա։

Նախագահը առաջարկում է արտաքսել Պուրիշկէվիչին մի նիստից նախագահողի կարգադրութիւններին քանիցս չը հնազանդվելուն համար։

Միլիւկօվը, տալով բացատրութիւններ, կրկնում է դարձեալ իր ասած դարձուածքը։

Նախագահը ի նկատի ունենալով այդ յայտարարութիւնը, առաջարկում է արտաքսել Միլիւկօվին 10 նիստից։

Առաջարկութիւնը ընդունվում է 98 ձայնով 53-ի դիմաց։

Պուրիշկէվիչը խնդրում է Դումային չարտաքսել իրան այսօր, այլ վաղը, որովհետև նա զգվում է մի դռնով դուրս գալ Միլիւկօվի հետ։

Քուէարկութեամբ Պուրիշկէվիչը արտաքսվում է մի նիստից։

Հէյդարօվը կանգ առնելով Կովկասի մահմեդականների մէջ լուսաւորութիւն տարածելու հարցի վրա՝ մատնանշում է, որ եթէ Դուման ցանկանում է, որպէսզի մահմեդական ազգաբնակութիւնը յաճախէ ռուսական դպրոցը, նա պէտք է ապահովէ կրօնի և մայրենի լեզուի դասաւանդումը արաբական այբուբենով։

Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան նախահաշուի առիթով վիճաբանութիւնները աւարտված են։ Ուրբաթ օրը կը լինի երեկոյեան նիստ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

✦ Կովկասի Փոխարքան իր ամուսնու հետ Թիֆլիսից դէպի մայրաքաղաք կը մեկնի ապրիլի 21-ին, առաւօտեան ժամը 9 և 35 րօպէին, արագ գնացքով, հետևեալ մարշրուտով. Րօստով-Մօսկվա-Պետերբուրգ, ուր կը հասնի ապրիլի 26-ին, առ. 10 ժ. 5 ր.։

✦ Երկրագործութեան և հողաշինութեան դեպարտամենտի կովկասեան լիազօրը դիմել է Կովկասի Փոխարքայի դիւանին, խնդրելով միջոցներ բաց թողնել զեմսկի գումարներից, կաթնատնտեսութեան ինստրուկտօրների առանձին պաշտօնեաներ պահելու համար։

✦ Այսօր Սպիտակ Ծաղկի օրը բացի երաժշտախմբերի նուագածութիւնից տեղի կունենայ նաև ծաղիկներով զարդարված կառքերի երթ քաղաքիս գլխաւոր փողոցներով, որ կը սկսվի ցերեկվայ ժամը 2 և կէսից Մուշտայիդ այգու։ Թոքախտի դէմ Կռւող Կովկասեան Ընկերութիւնը ցանկալի է համարում, որպէսզի քաղաքացիները իրանց տները զարդարեն դրօշակներով, գորգերով և ծաղիկներով։

◆ Այսօր բժ. Ար. Շխեան [illegible]

◆ Այս տարուա [illegible]

◆ [illegible]

◆ Թիֆլիսի [illegible] ապրիլի 21-ին [illegible]

◆ [illegible]

◆ Կիրակի, ապրիլի 22-ին, [illegible]

◆ [illegible]

◆ Թիֆլիսի քաղաքային [illegible] 1869 թ. [illegible]

◆ Կիրակի, ապրիլի 23-ին, Ժողովրդա-կան Տան [illegible]

◆ Կովկասեան [illegible] 510 [illegible]

◆ [illegible]

◆ Ապրիլի 17-ին [illegible]

◆ Ապրիլի 17-ին Վորոնցովի արձանի մօտ ձերբակալվեց Թիֆլիսեցի Իվան Ստուպենկինը, 30 տար., որը աքսորված էր Վորոնցովկա գիւղը։ Նա ենթարկվում է դատաստանական պատասխանատուութեան։

◆ Նոր-Նախիջևանից Թիֆլիս վերադարձաւ սինօդի անդամ Ցուսիկ վարդապետ Ջոհրաբեանը, որը էջմիածին է մեկնելու։

◆ Բագուի Հայոց Կուլտուրական Միութեանը թոյլատրված է Խաչատուր Աբովեանին արձան կանգնեցնել Երևանում։

◆ Ղարաբաղի դաշտն են ուղարկվում 5 ուսանող պրակտիկանտներ՝ բամբակագործութեամբ պարապելու համար։

◆ Բագուից Թիֆլիս է մեկնել մի պատգամաւորութիւն, որպէսզի միջնորդէ բանալու «Սաադէթ» ընկերութիւնը։

◆ Սղնախից մեզ գրում են հետևեալը. «Սղնախում պատրաստութիւն է տեսնվում ջրմուղի համար։ Պատուիրված են չորս վագոն երկաթէ խողովակներ, որոնց մի մասը ստացվեց։ Շուտով կը սկսեն աշխատանքները»։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂ ԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

(Բժ. Շխեանի «Տուբերկուլօզը եւ հասարակութիւնը» գրքի առիթով)

Թիֆլիսի անուանի բժիշկներից մէկը, բժ. Արտաշէս Շխեանը օշօշի ծաղկի օրը, որ համայն Ռուսաստանում տուբերկուլօզին պատերազմ յայտարարելու օրն է, իմաստալից բովանդակութեամբ, մաքուր և գեղեցիկ հրատարակութեամբ մի գրքոյկ է լոյս ընծայել և ժողովրդի ուշադրութեան յանձնել այսպիսի վերնագրով. «Տուբերկուլօզը, Թոքախտը եւ հասարակութիւնը»։

Գրքի կատարեալ շահաւէտութիւնը մէն մի ընթերցողի և հասարակութեան համար պարզապէս նկատելի է նրա բովանդակութիւնից։

Փորձառութեամբ ու գիտութեամբ զինված հեղինակը հանրամատչելի լեզուով նկարագրում է տուբերկուլօզի սաղմը և նրա կերպ-կերպ տարածումը, նրա տեսակները և մատնացոյց է անում այն նշանները, որոնցով իւրաքանչիւր ոք կը ճանաչի իր և հասարակաց զարհուրելի թշնամուն։

Այնուհետև հեղինակը նկարագրում և ցոյց է տալիս այն կարևոր նախազգուշական միջոցները, որոնք կարող են զերծ պահել մարդուն տուբերկուլօզով վարակվելու վտանգից, ուրիշ խօսքով՝ անհատական և հասարակական առողջապահութեան միջոցներն է ցոյց տալիս։

Ի՞նչ միջոցներով պէտք է մաքառել տուբերկուլօզի դէմ, երբ նա արդէն բոյն է դրել անհատի և համայնքի կազմի մէջ։ Այս հարցին իբր պատասխան հեղինակը նկարագրում է այն բոլոր իրական և խելօք միջոցները, որոնցով Եւրոպան վանում է իր կեանքից տուբերկուլօզը։

Եւրոպայի գործ դրած միջոցների և մեր երկրում գործադրվողների միջև զուգահեռագիծ անցկացնելով՝ հմուտ բժիշկը փաստերով և թւերով տխուր եզրակացութեան է յանգում մեր երկրի համար։

Մեր երկրում գործող սակաւաթիւ սանատօրիաները, լոկ թերակատար միջոցներ են, լոկ սակաւ հարուստներին մատչելի, մինչդեռ բուն ժողովրդի համար նրանք անմատչելի են, հետևաբար և անօգուտ։

Հեղինակը սանատօրիաներից աւելի ձեռնտու, ժողովրդական և նպատակայարմար է համարում դիսպանսերները, բայց գերագոյն միջոցը համարում է առողջապահութեան ուսումն ու գործադրութիւնը դպրոցներում, շուկաներում «առողջապահութիւնն իր բոլոր ճիւղերով կեանքի մէջ»։

Այս փոքր գրքին մենք մեծ արժէք ենք տալիս հետևեալ հիմունքներով։

Հոգեվարք գաղափարականութեան (идеализмъ), մեքենայական ընդօրինակութեան, նորաձևութեան և նիւթապաշտութեան այս օրերում, որոնք հոգու տուբերկուլօզ են գլխիվայր գլորվող հայ ժողովրդի մէջ, բազմաթիւ մոլորութիւնների թւում մենք մի այլ մոլորութիւն էլ ենք տեսնում, այսինքն՝ փոխանակ չարիքի աղբիւրը փակելու, միայն չարիքը, օր աւուր առատացող չարիքը դարմանելու ետևից ենք ընկած։

Զոր օրինակ մենք չենք ձգտում մեր հասարակական կեանքն այնպիսի շաւղի վրա դնել, որ աղքատ ու կոտրած չը լինեն, ընդհակառակն շատ անգամ անփութութեամբ և նիւթապաշտութեան հետևանքներով նպաստում ենք աղքատ ու կոտրածի, որպէս զի աղքատների ու մոխրի մէջ ցանված որբ ու այրիներին խնամելու բարեգործութիւնը յանձն առնենք և առաքինի հռչակվենք, ճիշդ այն անմարդասէր բժշկի նման, որ հիւանդների առատութիւնն է ցանկանում, որ բժշկէ, այն գէշ փաստաբանի նման, կազուկաւի, աւազակութեան և սպանութեան դէպքերի բազմանալն է ցանկանում, որ ձեռագրեալներին պաշտպանէ, ճիշդ այն քահանայի նման, որ ննջեցեալների շատութիւնն է ցանկանում, որ առօք փառօք թաղէ։

Չարիքների հետևանքը բուժելը հարկաւ չարիքների մեծերից խուսափելն է. բայց այդ դեռ ճշմարիտ մարդասիրութիւն չէ։

Բժիշկ Շխեանը իշխանութիւնների և հասարակութեան ուշադրութիւնն է հրաւիրում ժողովրդական առողջապահութեան վրա, որ հզօրագոյն զէնքն է ամեն տեսակ հիւանդութիւնների դէմ և նրանց աղբիւրները փակող։

Այս ճանապարհը կը տանի ոչ միայն դէպի սանատօրիաների, բարեգործական հաստատութիւնների բացումն ու աճումը, այլ նրանց կրճատումն ու փակումը, որոնց վրա գործ դրվելիք ծախքը կը բաւականանար առողջապահութիւն տարածելու ժողովրդի մէջ։

Բժիշկ Շխեանի գրքի մէջ ժողովրդասիրական հոգին է խօսում, որ տեղ-տեղ սըրտացաւ նկարագրով է պայծառանում։

«Քաղաքներում առ հասարակ լաւ, օդակար և լուսաւոր երեւոյթների հետ խմբված է և կողք-կողքի գոյութիւն ունի վատը, վնասակարը, անբարոյականը. հարստութեան, ճոխութեան և փարթամութեան կողքին տեսնում ենք վերին աստիճանի չքաւորութիւնը. ամբարտաւան և փառահեղ, արեւառատ լոյսով ու շրջապատող այգիների կենդանարար բուրողի օդով օժտված ապարանքների հէնց կողքին գտնվում են օդազուրկ, լուսազրկ, խոնաւ ներքնայարկեր, ուր սողունների փոխարէն մարդ արարածը պատսպարում է իր կիսամերկ, անդաղուրկ և չարքաշ մարմինը տօթից, ցրտից ու բուքից... Ծուխ և լիառատ կերուխումի սեղանների կողքին տեսնում է ամենաէական սնունդի պակասութիւնը, «հանապազորդ հացի» բացակայութիւնը» (44-րդ երես)։

Ներկայ տարում «Մշակի» էջերը նոյն հեղինակը զարդարում էր իր յօդուածներով դիսպանսէրների մասին, որոնց առաւել գերադասութիւն էր տալիս, քան սանատօրիաներին, որովհետև դիսպանսէրները դիւրագնի են և բուն ժողովրդին մատչելի։

Այժմ հաճոյքով ենք լսում, որ Թիֆլիս քաղաքը մի քանի դիսպանսէրներ կառուցանելու ծրագիրն ունի։

Դիսպանսէրների մասին մենք մեր մամուլում լսել ենք միայն բժ. Շխեանի յօդուածներից. եթէ չենք սխալվում և Շխեանի քարոզած գաղափարն է իրականացնում Թիֆլիսը. պատիւ իրան և յարգանք Շխեանին։

Գրքի այս ուղղութիւնից, օգուտ հանեցինք մենք մեր յօդուածի վերնագիրը։ Այսպիսի ուղղութեամբ գրող հեղինակը, գիրքը յիրաւի «ժողովրդի բարեկամ» կարող է կոչվել։

Գրքի գինը շատ էժան է—եթէ ի նկատի ունենանք իր շահաւէտ բովանդակութիւնը և վայելուչ հրատարակութիւնը—ընդամենը 25 կոպէկ։

Բենիկ վարդապետ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՎՀ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

(Նամակ խմբագրութեան)

Էջմիածնի Գէորգեան Հոգևոր Ճեմարանի մանկավարժական խորհրդի ձեռներէցութեամբ կայացած ժողովը, որին մասնակցում էին Մայր Աթոռի միաբաններ, Ճեմարանի և Վաղարշապատի ծխական դպրոցների ուսուցիչներ, սինօդի և տեղական այլ պաշտօնեաներ, տեղիս Բարեգործական Ընկերութեան վարչութիւնը և հասարակութեան բազմաթիւ անդամներ, ընտրեց մի յանձնաժողով պատշաճաւոր հանդիսով տօնելու մեր տաղանդաւոր բանաստեղծ Յովհաննէս Յովհաննիսեանի գրական գործունէութեան երեսնամեակը։

Յոբելեանական Յանձնաժողովը որոշեց այս տօնի հանդէսը կատարել առաջիկայ մայիսի 20-ին (նոր տօմարով յունիսի 2-ին)։

Յանձնաժողովը, լիայոյս լինելով որ արդիւնաշատ ուսուցիչ-բանաստեղծի յոբելեանը ջերմ արձագանք կը գտնի ոչ միայն նրա բազմաթիւ աշակերտների և բարեկամների շրջանում, այլ և հայ հասարակութեան բոլոր խաւերում, խնդրում է նպաստել այս համակրելի տօնի աջողութեանը։

Շնորհաւորութիւններ, ուղերձներ պէտք է ուղարկել յոբելեանական յանձնաժողովի նախագահ սինօդի անդամ Բաբգէն վարդապետին (Эчміадзинъ, члену Св. Синода Архимандриту Бабкену), իսկ նուէրները՝ յանձնաժողովի գանձապահ՝ սինօդի առանձին յանձնարարութեանց պաշտօնեայ Յովհաննէս Մուշեղեանին (Эчміадзинъ, Чиновнику особыхъ порученій Св. Синода Ованесу Мушегянъ).

Յանձնաժողովի նախագահ՝
Բաբգէն վարդապետ (անդամ սինօդի)
Փոխ-նախագահ՝ Ս. Կանայեան (ուսուցիչ ճեմարանի)
Գանձապահ՝ Յ. Մուշեղեան
Քարտուղար՝ Մ. Խասիկեան (ուսուցիչ ճեմարանի)

Անդամներ՝ Աբէլ աբեղայ (ուսուցիչ ճեմարանի), Վարվառէ Կոստանեան (փոխ-նախ. Բ. Ը. Վ. ճիւղի), Մ. Աբեղեան (ուսուցիչ ճեմարանի), Յ. Պետրոսեան (ուսուցիչ ճեմարանի), Զ. Տէր-Մինասեան (բժիշկ)։

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

◆ Ինժեներ Տուլչինսկին հնարաւորութիւն ունեցաւ տալ Լենայի դժբաղդութեան բովանդակ պատկերը իր բոլոր մանրամասնութիւններով, ամփոփելով այդ ամենը 2500 բառից բաղկացած մի հեռագրի մէջ։ Ինժեները անհերքելի կերպով ապացուցանում է, որ միանգամայն անմիտ բան էր արիւնով պատժել բանւորներին, քանի որ վերջիններս զինված չէին։ Սպանդանոցի տեղում ոչ մի մահակ կամ աղիւս չը գտնվեց։ Իր սկզբի հեռագրերից մինում Տուլչինսկին տեղեկացրել էր, թէ իբր բանւորները զինված էին։ Այժմ նա յայտնում է, որ այդ խօսքը նա գրեց ռոտմիստր Տրեշչենկովի կտրուկ պահանջի հիման վրա։ Զինւորները կրակեցին բանւորների վրա անկարգ։ Բանւորների կողմից ոչ մի «ուրա» աղաղակ կամ գրոհ չեղաւ։ Լաւ կշռելով բոլոր հանգամանքները, ինժեներ Տուլչինսկին ընդհարման պատճառը համարում է աններելի թիւրիմացութիւն։

◆ Կրոնշտադի բերդից փախած գընդապետի ազգանունն է Իգնատովիչ։ Պարզվում է, որ Թատրոնում՝ Ստոլիպինի սպանութեան ժամանակ նա գործակից էր Բոգրովին։ Նա այն մարդն է, որ կտրեց էլեկտրականութեան թելը՝ լոյսը հանգցնելու նպատակով, բայց նա սխալվեց և կտրեց ուրիշ թել։

◆ Զինւորական մինիստրը կարգադրեց քննութիւն նշանակել փոխ-գընդապետ Մեասօեդովի գործի համար, որին «Веч. Вр.»-ն մեղադրեց լըրտեսութեան մէջ։ Մեասօեդովը հրաժարական տուեց։

◆ Լուրերի համաձայն, ռուսաց զինւորական մինիստր Սուխոմլինովի հրաժարականի հարցը վճռված է դրականապէս։

◆ Ռուսաց արտաքին գործերի մինիստր Սազօնովը այսօր Պետերբուրգից մեկնում է Լիվադիա։

◆ Ապրիլի 16-ին՝ Բագուի նահանգական դատարանի նախագահ Կուրլեավցեվը արդարադատութեան մինիստրութեան մէջ զեկուցել է Հ. Զ. Ա. Թաղիևի գործը։

◆ Պետերբուրգում փակվեց համալսարանի ուսանողական ճաշարանը վերջին ցոյցերի առիթով։

◆ Տաշքենդի ճանապարհին պօստային վագոնից յափշտակվեց մի պայուսակ մի միլիոն ռուբլի գումարով։

◆ Լուրերի համաձայն՝ յունաց թագաւորը գալու է Պետերբուրգ։

◆ Ռուսաց արդարադատութեան մինիստր Շչեգլովիտովի հիւանդութիւնը ծանրանում է։ Մինիստրութիւնը կառավարվում է մինիստրի օգնական Վերեօվկինի ձեռքով։

◆ Ստոյգ աղբիւրներից տեղեկացնում են, թէ հէնց որ իտալական նաւատորմը սկսեց ռմբակոծել Դարդանէլի մուտքը, թիւրքերը սարսափահար ցրեցին ականները այնպէս շտապով ու անկարգ, որ այժմ իրանք չը գիտեն նրանց տեղը։ Այդ պատճառով էլ նրանք վախենում են բանալ նեղուցը, որովհետև այդօրինակ պայմաններում առևտրական շոգենաւերը կարող են ենթարկվել խոշոր դժբաղդութեանց, որոնց համար թիւրքաց կառավարութիւնը ստիպված է լինելու վճարել խոշոր վարձատրութիւններ։ Այժմս էլ դեռ շարունակվում են լողացող ականները որսնելու աշխատանքները, որոնք, սակայն, ընթանում են շատ դանդաղ. և մասամբ հէնց դրանով բացատրվում է, որ Բ. Դուռը չէ կամենում բանալ Դարդանէլը։

◆ Կ. Պոլսից հեռագրում են, որ Բ. Դուռը մտադիր է բանալ Դարդանէլը, մինչև որ հարիւրաւոր կանգնած նաւերը կանցնեն, որից յետոյ նեղուցը իսկոյն փակվելու է։

◆ Իտալիան, ինչպէս յայտնում են յուսալի աղբիւրից, մեծ պետութիւններին տեղեկացրեց, թէ նա որոշել է վերսկսել պատերազմական գործողութիւնները Եւրոպական Թիւրքիայում, ի նկատի ունենալով որ խաղաղ բանակցութիւնները անտես են առնվում Թիւրքիայի կողմից։

◆ Աւստրիան և Անգլիան, ստանալով Ռուսաստանի համաձայնութիւնը, տեղեկացնելու են Իտալիային, որ Թիւրքիան հրաժարվում է բանալ Դարդանէլը առանց պատշաճ երաշխաւորութիւնների։ Եւրոպան չէ կարող սպասել հարցի լուծմանը, ուստի և իտալական ռազմի նաւատորմի գործողութիւնները Եգէյեան ծովում այսուհետև նկատվելու են աւելորդ։

◆ Մակեդոնիայում յեղափոխական շարժումը սաստկանում է։ Ցամառ կերպով խօսում են, թէ ապստամբներին դրամ է տալիս Իտալիան։

◆ Պարիզում վերջին դրամաշորթութեան հետ միասին խուզարկութիւնները երևան հանեցին զէնքերի, ռումբերի և պայթուցիկ նիւթերի պահեստ։

◆ Ինչպէս տեղեկացնում են, Գերմանիան և Աւստրիան դրդում են Թիւրքիային չը բանալ Դարդանէլը առևտրական նաւերի համար, խոստանալով դիմադրել ամեն տեսակ արտաքին ճնշման։

◆ Ֆրանսիայի և Սպանիայի միջև մարօկկեան հարցի պատճառով յարաբերութիւնները լարվում են։ Նոյն իսկ հեռագիր է ստացվել, թէ արդէն դիւանագիտական բանակցութիւնները խզվել են։ Եւրոպան կանգնած է նոր արհաւիրքի երկիւղի առաջ։

◆ Վերջնականապէս պարզվում է, որ «Տիտանիկ» նաւի խորտակումը պատճառեց 32 միլիոն ռուբլու վնաս։ Գլխաւորապէս վնասվում են արտասահմանեան ապահովագրող ընկերութիւնները։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐ. ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾ.

18 ապրիլի

ԿԱՀԻՐԷ. Ֆրանսիայի Շանտիլ քաղաքում մի խումբ շօֆէրների յափշտակած արժէթղթերը գտնվեցին Եգիպտոսում։

ՄՈՍԿՎԱ. Ցիկլօնից յետոյ 6 ժամ փոթորիկ էր։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Գրաւվեց «Вечернее Время»-ի № 121. Խմբագիր Սուվօրինը ենթարկվում է պատասխանատուութեան։

Սեմիրէչէնի շրջանի երկրաշարժից վնասվածների օգտին հանգանակվեց ընդամենը 1.280.238 ռ. 74 կ.։ Այս գումարից ծախսված է 936,488 ռ.։

Խմբագիր՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՀԻՒԱՆԴՆԵՐ,
ԶԳՈՒՇԱՑԷՔ ԿԵՂԾԻՔՆԵՐԻՑ!

Երևան են եկել մեր Սպէրմինի սակաւարժէք նմանողութիւնները, որոնք ըստ ազդեցութեան ոչ մի առնչութիւն չունեն մերինի հետ, և դեռ յաճախ նրանք պարունակում են իրանց մէջ առողջութեան համար վնասակար նիւթեր:

Նեվրաստենիայի, սեռական թուլութեան, զառամութեան, իստէրիկայի, նեվրալգիայի, սակաւարիւնութեան, թոքախտի, սիֆիլիսի, սնդիկային բժշկութեան հետեւանքների, սրտի հիւանդութիւնների (չաղութիւն, սրտի պնդախտութիւն, սրտի բարախում, պէրէբոյ, միօկարդիտ), զարկերակի կարծրացումի, ալկոհոլիզմի, ողնաշարի հիւանդութեան, կաթուածների, հիւանդութիւններից առաջացած թուլութեան, յոգնածութեան և այլ հիւանդութիւնների ժամանակ միայն Սպէրմին-Պէլի գործածութեամբ կարելի է հասնել այն փայլուն հետեւանքներին, որոնց մասին վկայում են ամբողջ աշխարհի յայտնի գիտնականների և բժիշկների գիտութիւնները: Հարկաւոր է ուշադրութիւն դարձնել

ՍՊԵՐՄԻՆ-ՊԵԼԻ

անուան վրա և հեռու մնալ զանազան անուններով երևան եկող բոլոր մահլամներից և հեղուկներից, որոնց սակաւարժէք. համար հրատ. ունենք առանձին բրօշիւր, որն ուղ. է ձրի՝ ՍՊԵՐՄԻՆԻ մասին եղած նոր գրական. հետ միասին:

(П. 1265) 12—11

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վորոնցովի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ
«606»-Ի ՆԵՐՍՐՍԿՈՒՄ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ՝ 11—12 ժ.
Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վերքաբուժութեան վեներական (սիֆիլիս) հ.:
Բ. Գ. ԱՂԱՍԱՐԵԱՆ—1—2 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ.:
Կ. Մ. ՉԻԿՕՂԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային:
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.:
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.:
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներական վերքաբուժութեան և միզասեռ. հ.:
Գ. Յ. ԳՈՒՐԳԷՆՈՎ—12—1 ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.:
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և ծաղկահատ.:
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ԱՄԲՐՈՒՄՕՎԱ-ՄԵԼԻՔԵԱՆ — 1—2 ժ. մանկաբարձութիւն և կանանց հիւ.:
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ՝
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—6—7 ժ.:
Վճարը 50 կ.: Չքաւորները ձրի: Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան
1. 0—36

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՈՎԿԱՍԻ ՀԱՅՈՑ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ ԸՆԿ.
հրատարակութեամբ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ յայտնի վիպագիր հանգուցեալ
ՄՈՒՐԱՑԱՆԻ
Գէորգ Մարզպետունի
նշանաւոր պատմական վէպը, որի նիւթը վերցված է X դարից։
Վէպը առաջին անգամն է լոյս տեսնում առանձին գրքով. գիրքը զարդարված է հեղինակի պատկերով, բաղկացած է 672 երեսից։
Գինն է 1 ր. 20 կոպ.
Պահեստը՝ Կ. Հ. Հրատ. Ընկ. մօտ։
Դիմել Թիֆլիսի բոլոր գրավաճառներին։ Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, Кавк. Арм. Издательское О-во, Бебутовская ул., № 25.
(օ. մ.) 243. 5—4

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ Лорисъ-Меликовская улица, домъ казенный.